

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії
Львівського державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Роман БЛАГУТА

2023

ПРОГРАМА

**вступного випробування з комплексного екзамену з фахових дисциплін
(конституційне право, адміністративне право, кримінальне право, теорія
держави і права)**

**для здобуття освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»**

ЗМІСТ

I. ЦІЛЬОВА НАСТАНОВА.....	3
II. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА.....	5
2.1. Конституційне право	5
Перелік рекомендованої літератури.....	15
2.2. Адміністративне право.....	21
Перелік рекомендованої літератури.....	26
2.3. Кримінальне право.....	32
Перелік рекомендованої літератури.....	49
2.4. Теорія держави і права.....	52
Перелік рекомендованої літератури.....	62

I. ЦІЛЬОВА НАСТАНОВА

Програма вступного випробування з комплексного екзамену зі спеціалізації 262 Правоохоронна діяльність для вступників щодо здобуття освітнього ступеня магістр містить інформацію про зміст та обсяг навчальних дисциплін, теоретичні знання та практичні навички з яких необхідні для якісного складання вступних випробувань за вказаною галуззю знань та освітнім ступенем.

Метою є формування цілісної системи знань і навичок з українського правознавства, сформованого на базі сучасних досягнень юридичної науки, надання знань з питань теорії держави і права, основних прав і свобод людей й громадян України, безпосередньої та представницької демократії, форм державного і територіального устрою України, системи органів державної влади та місцевого самоврядування, а також засвоєння правових основ із галузей законодавства, як кримінальне, адміністративне право, зокрема.

Вступне випробування з комплексного екзамену зі спеціалізації 262 «Правоохоронна діяльність» для вступників щодо здобуття освітнього ступеня магістр проходять у формі розв'язання тестових завдань із фахових дисциплін.

Розроблено п'ять варіантів завдань по двадцять п'ять тестових питань.

На кожне з цих питань подано п'ять варіантів відповідей, із яких правильний лише один. При вирішенні тестових завдань вступник повинен ручкою чітко виділити обраний ним номер варіанту відповіді, яку він вважає правильною. На розв'язок завдання надається 60 хвилин.

Правильна відповідь на кожне тестове питання оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник становить 200 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Вступне випробування з комплексного екзамену проходить у формі розв'язання тестових завдань із дисциплін: «Конституційне право», «Адміністративне право», «Кримінальне право», «Теорія держави і права».

Розроблено п'ять варіантів завдань по двадцять п'ять тестових питань. На кожне з цих питань подано чотири варіанти відповідей, із яких правильний лише один. При вирішенні тестових завдань вступник повинен ручкою чітко виділити обраний ним номер варіанту відповіді, яку він вважає правильною.

Категорично заборонено робити будь-які виправлення в тестових завданнях. Виправлені відповіді у будь-якому випадку вважаються недійсними і не зараховуються вступнику незалежно від їх правильності. Не дозволено перекреслювати, писати олівцем та пізніше обводити чорнилом, двічі обводити ту саму букву чорнилом, стирати написане гумкою тощо. Не дозволяється залишати незаповненими клітини відповідей. Не дозволяється роботи вступникам позначки чи будь-які записи на полях тестових завдань. Відповідальність за дотримання правил заповнення тестових завдань покладається на вступника. На розв'язок завдання надається 60 хвилин.

При перевірці результатів вступного випробування вступника екзаменатори оцінюють у тестових завданнях відповіді вступника за кожну його відповідь і під тестовими завданнями виставляють сумарну кількість балів, яку набрав вступник. Роботи всіх вступників перевіряються членами екзаменаційної комісії, про що робиться запис після виставленої суми набраних балів вступником.

Правильна відповідь на кожне тестове питання оцінюється в 5 балів. Базовий показник становить 75 балів. Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник складає 200 балів.

II. ЗМІСТОВА ЧАСТИНА

2.1 КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

ТЕМА 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ ЯК ГАЛУЗЬ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА

Місце та роль конституційного права України в національній правовій системі. Сучасне розуміння змісту поняття «конституційне право».

Поняття і предмет «Конституційного права України» як галузі національного права. Предмет і методи правового регулювання. Система конституційного права України: поняття, елементи. Конституційно-правові норми: поняття, специфічні властивості, види, структура

Конституційно-правові відносини: поняття, зміст, види. Суб'єкти та об'єкти конституційно-правових відносин. Юридичні факти в конституційному праві: загальна характеристика та види. Строки дії конституційно-правових відносин. Структура конституційно-правових відносин, підстави виникнення.

Поняття, предмет, завдання і методи науки конституційного права України. Функції та система науки конституційного права.

Конституційне право України як навчальна дисципліна: зміст і джерела. Предмет навчальної дисципліни конституційного права. Система навчальної дисципліни конституційного права України. Мета і завдання конституційного права як навчальної дисципліни.

ТЕМА 2. ДЖЕРЕЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Джерела конституційного права України як галузі національного права: поняття, сутність, види. Ознаки та особливості джерел конституційного права. Система джерел конституційного права. Місце Конституції України та конституційних законів у системі джерел конституційного права.

Конституція як основне джерело конституційного права.

Сутність та значення Декларації про державний суверенітет України та Акту проголошення незалежності України як джерел конституційного права України.

Волевиявлення народу. Рішення референдуму як джерело конституційного права.

Договір, конституційний закон, нормативний акт, нормативна угода та конституційно-правовий звичай у системі джерел конституційного права.

ТЕМА 3. ОСНОВИ ТЕОРІЇ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

Конституціоналізм як загальна теорія конституції. Поняття, сутність і характерні ознаки конституціоналізму як політико-правового явища.

Етапи конституційного розвитку в Україні. Конституційний процес в Україні після прийняття Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 р.

Особливості прийняття Конституції України 1996 р. Конституційний розвиток після прийняття Конституції України 1996 р. Конституційна реформа. Політико-правова характеристика сучасного етапу становлення нової конституційної системи України.

ТЕМА 4. КОНСТИТУЦІЯ – ОСНОВНИЙ ЗАКОН УКРАЇНИ

Поняття і сутність конституції. Конституція як нормативно-правовий акт і як документ. Місце конституції в системі національного законодавства.

Форма Конституції України. Особливості Конституції України як писаної кодифікованої конституції. Види конституцій. Принципи Конституції України.

Поняття та сутність юридичних властивостей Конституції України.

Функції Конституції України: політична, юридична, установча, установча, ідеологічна, обмежувальна, зовнішньополітична.

Структура Конституції України. Основний зміст Конституції України.

Загальна характеристика Конституції України 1996 р. (Преамбули, основної частини, перехідних положень).

Реалізація Конституції України та конституційних норм: поняття, механізм, способи. Пряма і опосередкована дія конституції.

Дотримання, виконання, використання та застосування конституції як форми реалізації Конституції. Проблеми реалізації конституційних норм. Суб'єкти реалізації конституції. Роль народу, парламенту, президента, органів виконавчої влади, органів конституційного контролю та правоохоронних органів у реалізації конституції.

ТЕМА 5. ПРОВА ОХОРОНА КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ

Конституційно-правовий інститут правової охорони конституції. Завдання охорони конституції: правова охорона конституції як основного закону, наділеного найвищою юридичною силою; правова охорона діючого порядку організації і здійснення державної влади; правова охорона взаємовідносини між державою та особою.

Поняття та система засобів правової охорони конституції. Конституційний контроль та конституційний нагляд. Основні гарантії системи правової охорони Конституції України

Конституційна відповідальність як елемент системи правової охорони Конституції України. Ознаки конституційної відповідальності. Підстави та форми конституційної відповідальності. Суб'єкти конституційної відповідальності.

Завдання та функції органу конституційної юрисдикції. Моделі конституційної юстиції: американська, європейська та традиційна. Особливості української моделі конституційної юстиції.

Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.

ТЕМА 6. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ

Поняття «конституційний лад». Співвідношення понять «конституційний лад», «державний лад» та «суспільний лад». Конституційні основи суспільного ладу України. Поняття і сутність суспільного ладу України. Громадянське суспільство: поняття і характерні риси. Система та основні принципи суспільного ладу України.

Конституційні основи державного ладу України. Поняття й особливості державного ладу сучасної Української держави. Основні принципи державного ладу України.

ТЕМА 7. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Правовий статус людини та громадянина як інститут конституційного права. Види правового статусу людини: загальний або конституційний статус людини і громадянина; спеціальний або родовий статус окремих категорій громадян; індивідуальний статус, який характеризує стать, вік, сімейне положення тощо; статус фізичних і юридичних осіб; статус іноземців, осіб без громадянства, осіб із подвійним громадянством, біженців; галузеві правові статуси (адміністративно-процесуальний, кримінально-процесуальний тощо); статус осіб, які працюють у різних сферах.

Елементи структури конституційного статусу особи в Україні.

Принципи конституційно-правового статусу людини.

ТЕМА 8. КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА, СВОБОДИ І ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Сучасна концепція прав людини та її відображення в Конституції України. Покоління прав людини. Права індивіда і колективні права. Міжнародно-правові стандарти прав людини. Механізм реалізації та гарантії прав і свобод людини та громадянина в Україні. Поняття і сутність основних гарантій реалізації та захисту (охорони) прав і свобод людини та громадянина в Україні. Тенденції конституційно-правового регулювання основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Поняття і види основних прав і свобод людини та громадянина в Україні. Система конституційних прав і свобод людини та громадянина.

Громадянські права й свободи людини.

Політичні права та свободи громадян України.

Економічні, соціальні та культурні (духовні) права і свободи людини та громадянина в Україні.

Конституційні обов'язки людини та громадянина в Україні.

ТЕМА 9. ГРОМАДЯНСТВО УКРАЇНИ

Поняття, сутність і зміст громадянства України.

Характеристика принципів громадянства України. Система принципів громадянства України: єдиного громадянства; запобігання виникненню

випадків без громадянства; неможливості позбавлення громадянина України громадянства України; визнання права громадянина України на зміну громадянства; неможливості автоматичного набуття громадянства іноземцем чи особою без громадянства та автоматичного його припинення; рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними громадянства України; збереження громадянства України незалежно від місця проживання.

Підстави та форми набуття громадянства України. Умови надання громадянства України. Підстави і форми припинення громадянства України.

Повноваження державних органів, що вирішують питання громадянства. Процедури з питань громадянства. Проблема подвійного громадянства в Україні.

ТЕМА 10. ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКОРДОННИХ УКРАЇНЦІВ, ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ, ІНОЗЕМЦІВ, БІЖЕНЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В УКРАЇНІ

Конституційні засади правового статусу іноземних громадян та осіб без громадянства в Україні (апатридів). Обсяг прав, свобод та обов'язків іноземних громадян та апатридів. Підстави перебування іноземних громадян та апатридів в Україні. Документи, які підтверджують законність перебування іноземних громадян та апатридів на території України. Права та свободи, якими володіють іноземні громадяни та апатриди в Україні.

Конституційно-правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Інститут притулку. Визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, втрата, позбавлення статусу біженця та додаткового захисту.

Поняття внутрішньо переміщеної особи за законодавством України. Права та обов'язки внутрішньо переміщених осіб; гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Облік та реєстрація внутрішньо переміщених осіб.

Особливості правового статусу українців, які проживають за кордоном. Закордонні українці як особливий (спеціальний) вид правового статусу іноземців. Основні засади співпраці із закордонними українцями. Умови та порядок надання статусу закордонного українця. Підставою для відмови у наданні особі статусу закордонного українця та припинення статусу закордонного українця. Права, свободи і обов'язки закордонних українців.

ТЕМА 11. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ

Конституційні засади правового статусу громадських об'єднань в Україні. Поняття громадських об'єднань. Правове регулювання діяльності громадських об'єднань за законодавством України. Принципи утворення і діяльності громадських об'єднань. Види громадських об'єднань (громадська організація, громадська спілка. Обмеження щодо утворення і діяльності

громадських об'єднань. Гарантії права на свободу об'єднання. Умови членства в громадських об'єднаннях. Молодіжні та дитячі громадські організації.

Конституційно-правовий статус політичних партій в Україні. Право громадян на об'єднання в політичні партії. Поняття політичної партії. Специфіка законодавчого регулювання статусу політичних партій в сучасній Україні. Конституційні гарантії діяльності політичних партій. Обмеження щодо утворення і діяльності політичних партій. Членство в політичних партіях та їх утворення. Функції політичних партій у демократичному суспільстві: участь у політичному управлінні; добір політичних лідерів і еліт; представництво суспільних інтересів; узгодження різних соціальних інтересів; залучення громадян до участі в політиці; забезпечення конкуренції у боротьбі за політичну владу; формування громадської думки щодо суспільно важливих питань; формування й забезпечення легітимності політичної системи.

ТЕМА 12. КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ НАРОДНОГО ВОЛЕВІЯВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Народ як носій суверенітету і єдине джерело влади в Україні. Форми демократії: безпосередня (пряма) та представницька (репрезентативна, опосередкована, непряма). Поняття та конституційні основи прямого (безпосереднього) народовладдя.

Характерні ознаки безпосередньої демократії: пряме волевиявлення народу, тобто участь громадян у прийнятті рішень, здійсненні влади від його імені; прийняття рішення обов'язкового, імперативного характеру. Відмежування форм безпосереднього народовладдя від інших форм участі громадян в управлінні державними справами. Основні форми прямого народовладдя: виявлення громадської думки, плебісцити, народні обговорення, народні ініціативи, петиції, збори, мітинги, походи, демонстрації.

Представницька демократія: поняття, характерні риси й особливості. Основні форми представницької демократії. Представницькі органи, в межах своїх повноважень уповноважені приймати обов'язкові рішення від імені народу.

ТЕМА 13. ВИБОРИ, ВИБОРЧЕ ПРАВО ТА ВИБОРЧІ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Поняття, функції та принципи виборів. Конституційно-правовий інститут виборів: загальна характеристика. Норми конституційно-правового інституту виборів. Значення вимога альтернативності при проведенні виборів. Соціальне призначення виборів. Функції та роль виборів у політичному житті держави.

Становлення інституту виборів в Україні. Види виборів і виборчих систем в Україні. Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики. Об'єктивні передумови та значення переходу від змішаної до пропорційної системи виборів Верховної Ради України.

Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне та пасивне виборче право.

Конституційно-правові принципи виборів в Україні:

Основні положення виборчого процесу в Україні.

Юридична відповідальність за порушення законодавства про вибори в Україні.

ТЕМА 14. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕФЕРЕНДУМІВ В УКРАЇНІ

Референдум як форма народного волевиявлення. Об'єктивне та суб'єктивне значення референдного права України.

Поняття і види референдумів. Демократичні засади підготовки, проведення та реалізації рішень референдумів. Конституційні обмеження щодо проведення референдумів в Україні. Всеукраїнські референдуми. Місцеві референдуми.

Порядок проведення референдумів в Україні. Референдний процес в Україні.

Основні принципи проведення референдумів. Засади організації та проведення референдумів.

Юридична відповідальність за порушення законодавства про референдуми в Україні.

ТЕМА 15. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Поняття та юридична природа державної влади. Державна влада як інститут конституційного права.

Органи державної влади, що складають конституційну систему державної влади України. Межі здійснення державної влади. Форма організації державної влади в Україні.

Основні функції Української держави.

Механізм Української держави. Принципи конституційно-правового регулювання державного механізму: принцип народного суверенітету; принцип представницької демократії; принцип конституціоналізму; принцип законності; принцип забезпечення реалізації прав та свобод особи; принцип забезпечення реалізації прав та свобод особи.

Принцип поділу влади та механізм «ваг і стримувань» в конституційній системі України. Способи формування органів державної влади в Україні.

ТЕМА 16. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ ЯК ЄДИНОГО ОРГАНУ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Парламентаризм як соціально-правовий феномен. Загальна характеристика і порядок формування парламентів. Функції і повноваження парламентів. Становлення парламентаризму в Україні.

Поняття парламенту, його правова природа. Конституційна природа та ознаки парламенту. Конституційні основи порядку формування та діяльності Верховної Ради України.

Верховна Рада України в системі органів державної влади України. Конституційно-правовий статус Верховної Ради України.

Функції парламенту України. Представницька функція Верховної Ради України. Конституційно-правові акти Верховної Ради України як загальнонаціонального представницького органу та їх юридична сила. Законодавча функція Верховної Ради України. Право законодавчої ініціативи. Суб'єкти законодавчої ініціативи. Законодавчий процес у Верховній Раді України.

Конституційно-правові акти Верховної Ради України як єдиного законодавчої влади. Закон України. Постанова Верховної Ради України. Інші акти Верховної Ради України.

Склад і структура парламенту. Конституційно-правовий статус органів Верховної Ради України.

Конституційно-правова природа статусу комітету Верховної Ради України.

Тимчасові слідчі комісії Верховної Ради України. Конституційно-правова природа статусу тимчасової спеціальної комісії Верховної Ради України.

Парламентська фракція. Конституційно-правовий статус фракції. Фракційна структура чинного парламенту.

Парламентська група. Парламентська більшість (коаліція). Парламентська меншість (опозиція).

Апарат Верховної Ради України.

ТЕМА 17. КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Конституційні засади парламентського контролю в Україні. Поняття та сутність парламентського контролю.

Контрольна діяльність Верховної Ради України як важлива функція парламенту. Основні принципи парламентського контролю.

Види парламентського контролю.

Суб'єкти парламентського контролю. Парламентський контроль Верховної Ради України. Парламентський контроль народних депутатів України. Спеціальні суб'єкти парламентського контролю (комітети Верховної Ради України, тимчасові спеціальні комісії, тимчасові слідчі комісії, Рахункова палата, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини).

Етапи здійснення парламентського контролю. Рішення за наслідками парламентського контролю.

ТЕМА 18. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕПУТАТА В УКРАЇНІ

Теоретичні основи статусу парламентарія як інституту представницької демократії. Депутатський мандат: поняття, характеристика.

Види депутатського мандата (імперативний; вільний) та їх ознаки.

Конституційно-правовий статус народного депутата України та його принципи.

Вимоги, які ставляться до кандидата на посаду народного депутата України. Присяга народного депутата України.

Повноваження народного депутата України у Верховній Раді України та її органах.

Права народного депутата у Верховній Раді.

Обов'язки народного депутата України.

Гарантії депутатської діяльності. Депутатський імунітет. Депутатський індемнітет. Порядок набуття та припинення повноважень народного депутата України.

Особливості правового статусу депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Порядок набуття та припинення повноважень депутата. Вимоги (цензи), які ставляться до кандидата на посаду депутата Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Особливості правового статусу депутата місцевої ради. Порядок набуття та припинення повноважень депутата місцевої ради. Вимоги (цензи), які ставляться до кандидата на посаду депутата місцевої ради.

ТЕМА 19. КОНСТИТУЦІЙНИЙ СТАТУС ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Поняття, правова природа та призначення інституту Глави держави. Конституційно-правовий статус Президента України. Місце Президента України у системі органів державної влади. Атрибути Президента України. Становлення інституту глави держави в Україні.

Вимоги до особи, яка може бути обрана Президентом України. Гарантії діяльності кандидатів в Президенти.

Строк повноважень Глави держави. Причини та умови дострокового припинення повноважень. Порядок заміщення посади Президента України.

Відповідальність глави держави. Усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Характеристика взаємовідносин Президента України з урядом, парламентом та органами судової влади України.

Внутрішні та зовнішньополітичні функції Президента.

Видання указів та розпоряджень. Право законодавчої ініціативи. Право вето. Правові наслідки використання Президентом права вето.

ТЕМА 20. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Поняття виконавчої влади.

Уряд – Кабінет Міністрів України – вищий орган у системі органів виконавчої влади в Україні. Відповідальність, підконтрольність і підзвітність Кабінету Міністрів України.

Структура, порядок утворення, повноваження, основні форми і напрями діяльності, відповідальність уряду.

Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади України: порядок формування, структура, компетенція, основні напрями і форми діяльності. Акти органів виконавчої влади.

Конституційно-правовий статус територіальних органів виконавчої влади. Порядок формування, структура, повноваження, основні напрями і форми діяльності місцевих державних адміністрацій. Відповідальність місцевих органів виконавчої влади. Взаємодія місцевих державних адміністрацій з органами місцевого самоврядування.

ТЕМА 21. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Поняття судової влади та судової системи. Конституційні принципи організації судів в Україні. Основні ознаки судової системи. Структура судової системи в Україні на сучасному етапі.

Інстанційність, територіальність та спеціалізація як основні критерії розмежування судів загальної юрисдикції в Україні.

Поняття підсудності, ознаки та види підсудності.

Місцеві суди – основна ланка системи судів загальної юрисдикції.

Апеляційні суди: порядок формування та повноваження.

Місце Верховного Суду України в системі судів загальної юрисдикції. Склад суду, повноваження і структура.

ТЕМА 22. КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

Поняття «державно-територіальний устрій». Територіальний устрій як категорія конституційного права.

Територія держави як об'єкт конституційно-правових відносин. Конституційно-правовий статус кордонів держави; територіальна юрисдикція держави. Державна територія України (поняття, основні етапи формування, проблема співвідношення державної території з українською етнічною територією). Державний кордон України.

Автономія (поняття, види, характерні ознаки).

Принципи територіального устрою в Україні.

Адміністративно-територіальні одиниці. Утворення нової адміністративно-територіальної одиниці у складі України. Перейменування адміністративно-територіальної одиниці. Органи державної влади України, що мають повноваження щодо утворення (ліквідації) адміністративно-територіальних одиниць, зміни їх меж.

Місто зі спеціальним статусом. Столиця України: особливості політико-правового статусу Конституційно-правовий статус столиці України – міста-героя Києва. Столичні функції міста.

Конституційно-правовий статус тимчасово окупованих територій України. Основні проблеми системи територіальної організації влади в Україні.

ТЕМА 23. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СУВЕРЕНІТЕТУ

Поняття суверенітету в конституційному праві. Державний суверенітет. Народний суверенітет. Національний суверенітет.

Юридичні властивості та принципи суверенітету держави. Конституційно-правові засади державного суверенітету України. Державно-правові ознаки суверенітету України. Гарантії державного суверенітету України.

Державні символи України (Державний герб України, Державний прапор України, Державний гімн України) та інші атрибути української державності. Політико-правове оформлення України як суверенної національної держави. Правонаступництво України. Суб'єкти державного суверенітету. Українська нація, український народ та національні меншини як суб'єкти конституційного права України.

ТЕМА 24. КОНСТИТУЦІЙНІ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Поняття, сутність, основні теорії та сучасні моделі місцевого самоврядування. Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування.

Європейська Хартія місцевого самоврядування.

Становлення, сучасний стан та перспективи розвитку конституційно-правового інституту місцевого самоврядування в Україні. Модель місцевого самоврядування в Україні. Система та основні принципи місцевого самоврядування в Україні.

Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування.

Система місцевого самоврядування в Україні.

Загальні засади діяльності органів самоорганізації населення. Правова природа та основні завдання органу самоорганізації населення. Законодавство про органи самоорганізації населення. Принципи організації та діяльності органу самоорганізації населення. Повноваження органів самоорганізації населення.

Основи децентралізації влади в Україні.

ТЕМА 25. КОНСТИТУЦІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Гене́за реформування конституційно-правових інститутів. Мета, напрями та способи реалізації вітчизняної конституційної реформи.

Основні напрями, цілі, засоби конституційної модернізації держави. Визначення основних етапів конституційного реформування в Україні.

Внесення змін до Конституції України. Перспективи конституційної модернізації і реформування для сучасного суспільного розвитку на місцевому та регіональному рівнях державного управління. Забезпечення інформаційної, економічної та ціннісної безпеки українського суспільства як пріоритети конституційного реформування. Стан реалізації конституційної реформи в Україні.

Шляхи удосконалення механізму конституційної відповідальності: сучасний стан в Україні та європейський досвід.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст. 502.
4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146.
5. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13. Ст. 65.
6. Про закордонних українців: Закон України від 4 березня 2004 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 25. Ст. 343.
7. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20 листопада 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст. 192.
8. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.
9. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 4 квітня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 134.
10. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
11. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.
12. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 190.
13. Про національні меншини в Україні: Закон України від 25 червня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 36. Ст. 529.
14. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 23. Ст. 118.
15. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
16. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 179.
17. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 46. Ст. 617.
18. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12.
19. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 5

березня 1998 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.

20. Про рахункову палату: Закон України від 2 липня 2015 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 36. Ст. 360.

21. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11 грудня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 15. Ст. 232.

22. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.

23. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 40. Ст. 290.

24. Про статус народного депутата: Закон України від 17 листопада 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. Ст. 17.

25. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23 грудня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.

26. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385.

Спеціальна література:

1. Актуальні проблеми конституційного права України: підручник / за заг. ред. проф. А.Ю. Олійника. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 554 с.

2. Актуальні проблеми сучасного конституційного права України: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Ю.С. Шемшученко, О.В. Батанов. Київ: Юридична думка, 2014. 456 с.

3. Бакумов О.С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах та проблеми його реалізації монографія / О.С. Бакумов. Харків: Право, 2015. 245 с.

4. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект). Монографія. Харків, 2004. 192 с.

5. Барабаш Ю.Г. Конституційна юрисдикція в Україні: навч. посібник Харків: Право, 2012. 168 с.

6. Батанов О. Концептосфера муніципального права. *Право України*. 2020. № 10. С. 13–31.

7. Белов Д.М. Конституційно-правовий статус людини і громадянина: окремі питання теорії конституціоналізму. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 4. С. 74–78.

8. Бондар Ю.М. Принцип верховенства права як умова правового закону // Права людини: історія та сучасність / Збірник матеріалів VI наукової конференції студентів та молодих учених факультету правознавства та міжнародних відносин УДУФМТ: 15 березня 2013 р. Київ: УДУФМТ, 2013. С. 35–39.

9. Бориславська О. Місцеве самоврядування в Україні: теорія та практика реалізації конституційно-правових засад: Монографія. Львів: ПАІС, 2005. 200с.

10. Веніславський Ф.В. Конституційне право України в схемах і таблицях: навч. посіб. для студ. юрид. вузів та ф-тів / Ф.В. Веніславський. Харків: Право, 2014. 376 с.

11. Вільчик Т.Б. Конституційне право на правову допомогу адвоката у країнах Європейського Союзу та в Україні: монографія / Т.Б. Вільчик. Харків: Право, 2015. 399 с.

12. Годованець В.Ф. Конституційне право України: навч. Посіб. / В.Ф. Годованець, А.С. Головін. Київ: Персонал, 2014. 385 с.

13. Годованець В.Ф., Головін А.С. Конституційне право: навч. посіб. / В.Ф. Годованець, А.С. Головін. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011. 384 с.

14. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу. *Право України*. 2011. № 5. С. 159-170.

15. Головатий С.П. Конституційні зміни 2016 року щодо правосуддя: нагальна потреба в реформі правничої освіти. *Право України*. 2016. № 11. С. 185-196.

16. Гультай М.М. Історичні витоки вітчизняного конституціоналізму: звичаї, традиції, пам'ятки права та філософські концепції: монографія / М.М. Гультай. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 239 с.

17. Гультай М.М. Конституційна скарга у механізмі доступу до конституційного правосуддя: курс лекцій / М.М. Гультай. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 269 с.

18. Декларація про державний суверенітет України. Історія прийняття, документи, свідчення. Житомир: «Рута», 2010. 868 с.

19. Дерев'янка С.М. Політико-правові засади референдумів в Україні: монографія / Сергій Дерев'янка. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2011. 847 с.

20. Дешко Л.М. Конституційне право на звернення до міжнародних судових установ та міжнародних організацій: монографія / Л.М. Дешко; Міністерство освіти і науки України, Ужгородський національний університет. Ужгород: Гельветика, 2016. 385 с.

21. Єрмакова Г.С. Конституційно-правове забезпечення міжконфесійних відносин в Україні: питання теорії та практики: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук / Г.С. Єрмакова; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ. 2019. 40 с.

22. Заморська Л. Системний підхід у конституційному праві: загальнотеоретичний зміст / Л. Заморська. *Право України*. 2016. № 6. С. 107-113.

23. Іванова Р.Ю. Конституційна економіка як механізм організації правової та демократичної держави: монографія / Роксолана Іванова. Київ: Ін Юре, 2017. 180 с.

24. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваїте, 2018. 908 с.

25. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики / за ред. В. Ф. Погорілка. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2001. 356 с.

26. Конституційне право України: посіб. для підготовки до іспитів / Ю.Г. Барабаш, Т.М. Слінько, Л.І. Летнянчин та ін. 3-тє вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2016. 346 с.

27. Конституційне право України: прагматичний курс: навчальний посібник / М.В. Афанасьєва ... та ін.; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса: Юридична література, 2017. 254 с.

28. Конституційне право України: підручник / [І.М. Алмаші ... [та ін.]; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Юридичний факультет, Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства. 8-е видання, перероблене та доповнене. Ужгород: Гельветика, 2018. 408 с.

29. Конституційне право України: підручник / [укладачі В.В. Коцкулич, В.В. Джуган]; Міністерство освіти і науки України, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Юридичний факультет, Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства. Видання дев'яте, перероблене та доповнене. Ужгород: Гельветика, 2018. 461 с.

30. Конституційне право України: підручник. / за заг. ред. Т. М. Слінько. Харків: Право, 2020. 592 с.

31. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та інш., Нац. акад. прав. наук України. 2-ге вид., перероб., і допов.. Харків: Видавництво «Право», 2011. 1128 с.

32. Конституція і конституційні зміни в Україні: збірник, присвячений пам'яті Віктора Мусіяки. Центр Разумкова; відп. ред. А.Рачок, Ю.Якименко; упоряд. П.Стецюк. Київ: Заповіт, 2020. 300 с.

33. Корнієнко М. Районні у містах ради як конституційний інститут. *Право України*. 2011. № 2. С. 201-218.

34. Крусян А.Р. Конституційне право України: навч.-метод. посіб. / А.Р. Крусян. Одеса: Фенікс, 2015. 134 с.

35. Крусян А.Р. Сучасний український конституціоналізм. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 560 с.

36. Купрій В.М. Конституційний процес: питання правових обмежень: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук/ В.М. Купрій; Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2019. 21 с.

37. Мушенок В.В. Конституційне право зарубіжних країн: навчальний посібник / В.В. Мушенок; Київський національний торговельно-економічний

університет. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2016. 227 с.

38.Подорожна Т. Принципи конституціоналізації правового порядку як нормативна основа його забезпечення / Т. Подорожна. Право України. 2016. № 7. С. 153-161.

39.Подорожна Т. Юридична відповідальність як гарантія конституціоналізації правового порядку / Т. Подорожна. Право України. 2016. № 8. С. 107-115.

40.Правова доктрина України: у 5 т. / наукове видання. Загальнотеоретична та історична юриспруденція; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2013. Том 1. 976 с.

41.Правова доктрина України: у 5 т. / наукове видання Публічно-правова доктрина України; за заг. ред. Ю.П. Битяка.. Харків: Право, 2013. Том 2. 864 с.

42.Проблеми розвитку конституційного законодавства України: збірник висновків Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської Комісії). Київ: Парламентське видавництво, 2010. 498 с.

43.Проблеми теорії конституційного права України: монографія / за заг. редакцією Ю. С. Шемшученка. Київ: Парламентське вид-во, 2013. 616 с.

44.Совгиря О.В. Конституційне право України: повний курс: навчальний посібник / О.В. Совгиря, Н.Г. Шукліна. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 554 с.

45.Ставнівчук М. Актуальні проблеми гарантування свободи мирних зібрань в Україні через призму впливу правових позицій Конституційного Суду України / М. Ставнівчук. *Право України*. 2016. № 10. С. 141-148.

46.Стецюк Н. В. Окрема думка судді Конституційного Суду України. *Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції: Матеріали доповідей, виступів і повідомлень учасників VI-го Всеукраїнського круглого столу*; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів: ПП «Видавництво «БОНА», 2020. С. 123–128.

47.Стецюк П.Б. Конституційний Суд України як суб'єкт формування сучасного українського конституціоналізму (до постановки проблеми). *Право України*. 2010. № 6. С.70-74.

48.Федоренко В.Л. Конституційне право України: підруч. / В.Л. Федоренко. Київ: Видавництво Ліра, 2016. 616 с.

49.Хромей В.В. Конституційне право на працю: монографія / В.В. Хромей; Київський національний торговельно-економічний університет. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет, 2018. 239 с.

50.Шаповал В. Конституційний контроль в Україні: концепт та інститути / В. Шаповал. *Право України*. 2016. № 10. С. 125-140.

51.Шаповал В. Парламент як представницький орган / В. Шаповал // *Право України*. 2015. № 3. С. 114-134.

52.Шаповал В.М., Корнєєв А.В. Історія Основного Закону (конституційний процес в країні у 1990-1996 роках) / В.М. Шаповал, А.В. Корнєєв. Харків: Фоліо, 2011. 111 с.

53.Шевчук С. Принцип верховенства права та найвища юридична сила Конституції України. *Право України*. 2011. № 5. С.175-184.

54.Юринець Ю. Л. Конституційне право України: навч. посіб. / Ю. Л. Юринець; Нац. авіац. ун-т. Ужгород: Бреза, 2014. 367 с.

2.2 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

ТЕМА 1. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, ВИКОНАВЧА ВЛАДА В УКРАЇНІ

Загальне поняття управління. Управлінська система та її компоненти. Характеристика суб'єкта та об'єкта управління. Види соціального управління. Державне (публічне) управління як різновид соціального управління. Особливості системи (суб'єкта, об'єкта, управлінського впливу, зворотних зв'язків). Основні ознаки державного (публічного) управління. Виконавчо-розпорядчий характер державного (публічного) управління. Суть співвідношення державного (публічного) і громадського управління.

Поняття принципів державного (публічного) управління. Конкретні принципи (демократизм, порядність, рівноправність національностей), рівність громадян перед законом, законність, гласність і врахування громадської думки, об'єктивність). Організаційні принципи діяльності апарату державного (публічного) управління (колегіальність, єдиноначальність, розподіл управлінської праці, відповідальність за прийняте рішення, оперативна самостійність). Співвідношення державного (публічного) управління і державної виконавчої влади.

ТЕМА 2. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ЯК ГАЛУЗЬ ПРАВА І ЯК НАУКА

Поняття і зміст адміністративного права. Місце адміністративного права у галузевій класифікації правової системи. Предмет адміністративного права. Система адміністративного права. Співвідношення адміністративного права з іншими правовими галузями.

Джерела адміністративного права. Адміністративне право як юридична наука і навчальна дисципліна. Перспективи розвитку за Концепцією реформи адміністративного права.

ТЕМА 3. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ НОРМИ

Поняття адміністративно-правової норми. Державні гарантії дії адміністративно-правових норм. Відмінності адміністративно-правових норм від норм інших галузей права. Структура адміністративно-правової норми. Гіпотеза та її види. Диспозиція та її особливості. Санкція. Класифікація адміністративно-правових норм за спрямованістю змісту. Класифікація адміністративно-правових норм за адресатами або суб'єктами. Класифікація адміністративно-правових норм за формою припису. Класифікація адміністративно-правових норм за галузевою належністю. Класифікація адміністративно-правових норм за межею дії. Класифікація адміністративно-правових норм за ступенем спільності. Класифікація адміністративно-правових норм за повнотою викладених велінь. Класифікація адміністративно-правових норм за юридичною силою. Реалізація норм адміністративного права. Види реалізації (виконання, використання, додержання, застосування). Вимоги до

застосування норм адміністративного права (законність, обґрунтованість, доцільність).

ТЕМА 4. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Поняття адміністративно-правових відносин. Публічне управління – сфера виникнення адміністративно-правових відносин. Адміністративне право і адміністративні правовідносини. Влада і адміністративно-правові відносини. Механізм утворення адміністративно-правових відносин. Суб'єкти адміністративно-правових відносин. Особливості (характерні риси) адміністративно-правових відносин. Види адміністративно-правових відносин. Вертикальні й горизонтальні адміністративно-правові відносини. Розвиток адміністративних правовідносин в умовах адміністративної реформи і реформи адміністративного права.

ТЕМА 5. ФОРМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Поняття форм публічного управління. Взаємозв'язок форм та методів публічного управління. Вимоги до використання форм публічного управління. Правові і не правові форми публічного управління. Установлення норм права (видання нормативних актів управління, адміністративна правотворчість). Застосування норм права (видання ненормативних актів управління, видання індивідуальних актів управління, видання актів застосування норм права, адміністративна розпорядливість, укладення адміністративних договорів, здійснення інших юридично значущих організаційних дій).

ТЕМА 6. МЕТОДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Поняття методів публічного управління. Функції методів публічного управління. Загальні особливості методів публічного управління. Класифікація методів публічного управління залежно від конкретного засобу, який використовується для розв'язання управлінських завдань. Класифікація методів публічного управління залежно від потреб управлінського процесу. Методи переконання, заохочення, примусу. Співвідношення переконання, заохочення і примусу в публічному управлінні. Переконання як основний метод публічного. Організаційні та правові форми переконання. Заохочення та його види. Громадський вплив і його роль у публічному. Заходи громадського впливу. Методи переконання в діяльності органів Національної поліції.

ТЕМА № 7. СУБ'ЄКТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Місце органів державної виконавчої влади у системі державних виконавчо-розпорядчих органів (органів публічного управління). Юридичні ознаки органів виконавчої влади. Класифікація органів державної виконавчої влади за масштабом діяльності. Вищі, центральні, місцеві і спеціальні органи виконавчої влади. Характеристика їх адміністративно-правового статусу. Поняття місцевого самоврядування. Адміністративно-правові повноваження об'єднаних територіальних громад. Адміністративно-правові повноваження

районних і обласних рад. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Державний контроль за діяльністю органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Поняття та види громадських об'єднань. Політичні партії та громадські організації. Принципи їх створення і діяльності. Обмеження на створення і діяльність громадських об'єднань. Поняття легалізації громадських об'єднань і її шляхи. Припинення діяльності об'єднань громадян. Права громадських об'єднань. Відповідальність громадських об'єднань.

Поняття та особливості адміністративно-правового статусу громадян. Адміністративна правоздатність громадян. Адміністративна дієздатність громадян. Соціально-економічні права. Особисті права та свободи. Адміністративно-правові гарантії прав громадян. Адміністративно-правові обов'язки громадян. Види обов'язків. Характеристика юридичних фактів, у зв'язку з якими виникають адміністративно-правові обов'язки громадян. Адміністративно-правовий статус іноземців, біженців, осіб без громадянства. Концепція реформи адміністративного права щодо оновлення змісту правового статусу громадян.

ТЕМА № 8. ЗАКОННІСТЬ І ДИСЦИПЛІНА У СФЕРІ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Суть і значення законності і дисципліни в публічному управлінні, поняття та основні риси. Гарантії забезпечення законності, класифікація способів забезпечення законності й дисципліни. Державно-правовий механізм забезпечення законності у публічному управлінні. Поняття контролю та нагляду у публічному управлінні, види державного контролю, їх роль у забезпеченні дисципліни і законності в публічному управлінні. Конституційні засади контрольно-наглядової діяльності. Поняття, види та особливості адміністративного нагляду. Види та основні методи адміністративного нагляду органів Національної поліції. Законність в діяльності органів Національної поліції: поняття додержання законності та основні способи забезпечення її в діяльності Національної поліції.

ТЕМА № 9. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЮРИДИЧНИЙ СКЛАД

Поняття адміністративного правопорушення. Основні ознаки адміністративного правопорушення. Відмінність адміністративних правопорушень від кримінальних та дисциплінарних правопорушень. Юридичний склад адміністративного правопорушення. Характеристика його елементів (об'єкт: поняття та види; об'єктивна сторона: поняття, основні та факультативні ознаки; суб'єкт: поняття та види; суб'єктивна сторона: поняття, ознаки). Вчинення адміністративного правопорушення умисно. Вчинення адміністративного правопорушення з необережності. Види адміністративних правопорушень. Запобігання адміністративним правопорушенням.

ТЕМА № 10. ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ РИСИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ. ВИДИ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Поняття, суть та основні ознаки адміністративної відповідальності. Відокремлення адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності. Мета та принципи адміністративної відповідальності. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність. Відповідальність неповнолітніх. Відповідальність посадових осіб. Відповідальність військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів. Відповідальність іноземних громадян і осіб без громадянства. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність. Обставини, що пом'якшують відповідальність за адміністративні правопорушення. Обставини, що обтяжують відповідальність за адміністративні правопорушення. Види адміністративних стягнень. Види та характеристика адміністративних стягнень, передбачених ст. 24 КУпАП. Правила накладення адміністративних стягнень. Строки накладення адміністративних стягнень.

ТЕМА № 11. ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Поняття провадження в справах про адміністративні правопорушення. Місце провадження в справах про адміністративні правопорушення в адміністративному процесі. Принципи провадження в справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення. Завдання провадження в справах про адміністративні правопорушення. Порядок провадження в справах про адміністративні правопорушення. Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративні правопорушення. Докази та їх оцінка. Складення протоколу про адміністративне правопорушення. Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення. Зміст протоколу про адміністративне правопорушення. Випадки, коли протокол про адміністративне правопорушення не складається. Доставлення порушника. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.

Адміністративне затримання. Органи (посадові особи), правомочні здійснювати адміністративне затримання. Строки адміністративного затримання. Особистий огляд і огляд речей. Вилучення речей і документів. Особи, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративні правопорушення. Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Потерпілий. Законні представники. Адвокат. Свідок. Експерт. Перекладач. Розгляд справи про адміністративне правопорушення. Оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення.

ТЕМА № 12. ВИКОНАННЯ ПОСТАНОВИ ПРО НАКЛАДЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ

Обов'язковість постанови про накладення адміністративного стягнення. Порядок виконання постанови про накладення адміністративного стягнення. Впровадження по виконанню постанови про винесення попередження. Провадження по виконанню постанови про оплатне вилучення предмета та конфіскацію предмета та грошей. Провадження по виконанню постанови про позбавлення спеціального права. Провадження по виконанню постанови про застосування виправних робіт. Провадження по виконанню постанови про застосування адміністративного арешту.

Відстрочка виконання постанови про накладення адміністративного стягнення. Припинення виконання постанови про накладення адміністративного стягнення. Давність виконання постанов про накладення адміністративного стягнення.

Контроль за виконанням постанови про накладення адміністративного стягнення.

ТЕМА № 13. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ РЕЖИМИ

Поняття, основні елементи та класифікація адміністративно-правових режимів. Поняття та умови введення правового режиму надзвичайного стану. Режим зони надзвичайної екологічної ситуації. Підстави для оголошення окремої місцевості зоною надзвичайної екологічної ситуації. Правовий режим воєнного стану.

ТЕМА № 14. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПОЛІТИЧНОЮ СФЕРОЮ

Поняття адміністративно-політичної сфери. Структура адміністративно-політичної сфери. Система суб'єктів публічного управління адміністративно-політичною сферою. Адміністративно-правовий статус суб'єктів державного управління адміністративно-політичною сферою. Повноваження Президента України в адміністративно-політичній сфері. Повноваження Кабінету Міністрів України в адміністративно-політичній сфері. Повноваження центральних органів виконавчої влади в адміністративно-політичній сфері. Повноваження місцевих органів виконавчої влади в адміністративно-політичній сфері. Повноваження органів місцевого самоврядування в адміністративно-політичній сфері. Управління обороною. Управління державною безпекою. Управління юстицією. Управління у сфері Національної поліції. Управління іноземними справами. Управління у справі охорони державного кордону.

ТЕМА № 15. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЮ СФЕРОЮ

Поняття соціально-культурної сфери. Структура соціально-культурної сфери. Державний і недержавний сектори. Система суб'єктів публічного управління соціально-культурною сферою. Адміністративно-правовий статус

суб'єктів публічного управління соціально-культурною сферою. Повноваження Президента України у сфері соціально-культурного будівництва. Повноваження Кабінету Міністрів України у сфері соціально-культурного будівництва. Повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері соціально-культурного будівництва. Повноваження місцевих органів виконавчої влади у сфері соціально-культурного будівництва. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціально-культурного будівництва. Управління освітою. Управління наукою. Управління культурою. Управління охороною здоров'я. Управління соціальним захистом громадян.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. Ст. 3103.
3. Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 04 листопада 1950 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13.270 с.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 р. URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995 043](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995%043).
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. додаток до № 51., Ст. 1122.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 27. Ст. 282.
7. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 № 1975-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 15. Ст. 188.
8. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27.01.1995 № 32/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 7. Ст. 46.
9. Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 32. Ст. 206.
10. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 385.
11. Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України: Закон України від 07.03.2002 № 3099-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. ст.225.
12. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23.12.1993 № 3781-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 11. Ст. 50.

13. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 2. Ст. 5.

14. Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб: Закон України від 04.03.1998 № 160/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 236.

15. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27. Ст. 208.

16. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 № 2398-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст. 509.

17. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 1. Ст. 1.

18. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. ст.218.

19. Про захист суспільної моралі: Закон України від 20.11.2003 № 1296-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст. 192.

20. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 № 1934-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 108.

21. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 47. Ст. 256.

22. Про кінематографію: Закон України від 13.01.1998 № 9/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 22. Ст. 114.

23. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 19. Ст. 134.

24. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.

25. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 24. Ст. 168.

26. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. ст.379.

27. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

28. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20–21. Ст. 190.

29. Про музеї та музейну справу: Закон України 29.06.1995 № 249/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 25. Ст. 191.

30. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016, № 3, Ст. 25

31. Про Національний архівний фонд та архівні установи: Закон України від 24.12.1993 № 3814-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 15. Ст. 86.

32. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.

33. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106.

34. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24.01.1995 № 20/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 6. Ст. 35.

35. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30.06.1993 № 3341-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 358.

36. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241

37. Про охорону культурної спадщини: Закон України від 08.06.2000 № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.

38. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст. 253.

39. Про Раду національної безпеки і оборони України: Закон України від 05.03.1998 № 183/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.

40. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 36. Ст. 360

41. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 25. Ст. 283.

42. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.

43. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. ст. 17.

44. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 10. Ст. 43.

45. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.

46. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 40. Ст. 338.

47. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015. № 267. *Офіційний вісник України*. 2015. №51. Ст. 1273.

48. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. *Офіційний вісник України*. 2014. № 72. Ст. 2026.

49. Про затвердження Положення про Міністерство енергетики України: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2020 р. № 507. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/507-2020-%D0%BF#n9>.

50. Положення про Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 11 вересня 2019 р. № 838). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-2019-%D0%BF#n32>

Спеціальна література:

1. Адміністративне право України: підручник / В.В. Середа, О.Л. Хитра, Ю.С. Назар, Д.І. Йосифович, Я.М. Когут та ін. ; за заг. ред. Ю.С. Назара. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 664 с.
2. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Видання друге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с.
4. Адміністративне право України : підручник / І.Л. Бородін. К.: Алерта, 2019. 548 с.
5. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
6. Адміністративне право і процес: історія, сучасність, перспективи розвитку: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 24 березня 2017 року). Кривий Ріг: Донецький юридичний інститут МВС України, 2017. 212 с.
7. Адміністративне право України: підручник / В.В. Середа, Ю.С. Назар, С.С. Гнатюк та ін. Львів: держ. ун-т внутр. справ, 2018. 504 с.
8. Белец Ж. А. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні. К.: Рідна мова, 2016. 742 с.
9. Берлач А.І. Функціонування об'єднаних територіальних громад як органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади: проблеми та шляхи їх вирішення. *Науковий журнал «Держава та регіони»*. Серія: Право. № 1 (67) том 1. 2020. С. 121–125.
10. Бородін І.Л. Адміністративне право України : підручник. К.: Алерта, 2019. 548 с.
11. Бортничук М. С. Здійснення правової експертизи нормативно-правових актів в Міністерстві юстиції України. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 5. С. 12–16.
12. Бугайчук К. Процес публічного адміністрування в органах Національної поліції України. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 3 С. 137-142.
13. Гриценко І. С., Мельник Р. С., Пухтецька А. А. Загальне адміністративне право: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2015. 568 с.

14. Гриценко І. С. Загальне адміністративне право: підручник. *Київський національний університет ім. Т. Шевченка*, Юридичний факультет. К.: Юрінком Інтер, 2015. 565 с.

15. Дідик Н.І., Павлович-Сенета Я.П. Публічні службовці: поняття та адміністративна відповідальність. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2019. Випуск 6. № 21. С. 89-99.

16. Дідик Н.І., Бесага І.В. Правові висновки Верховного Суду з питань застосування норм адміністративного законодавства. *Вісник ЛьвДУВС*. 2018. № 2. С.152-163.

17. Євдокимов П.В. Напрями адміністративно-правового забезпечення реалізації кадрової політики в органах публічної адміністрації України. *Науковий журнал «Право і суспільство»*. № 1 (2). 2020. С. 15–21.

18. Єрмак В.В. Державний контроль за виконанням органами місцевого самоврядування державної політики у сфері надання житлово-комунальних послуг. *Збірник наукових праць «Науковий вісник публічного та приватного права»*. Випуск 2. 2020. С.140-146.

19. Ємець Л. О. Публічне управління неполітичними об'єднаннями громадян (адміністративно-правове дослідження): монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетровський гуманітарний університет, 2015. 202 с.

20. Іщенко В. В. Об'єкт та предмет адміністративних правопорушень у сфері оподаткування: доктринальні підходи. *Вісник Національного технічного університету України; Київський політехнічний інститут. Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць*. К.: ІВЦ Політехніка, 2016. № 3/4 (27/28) 2015. С. 118–123.

21. Козак Ю. Г. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон: навч. посібник. 6-те вид., перероб. та доп. К.: Центр учбової літератури, 2016. 290 с.

22. Коллер Ю. С., Собакарь А. О Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері безпеки дорожнього руху: монографія. К.:«МП Леся», 2015. 204 с

23. Коломоєць Т. О., Колпаков В. К. Адміністративне право України: словник термінів. К.: Ін Юре, 2014. 520 с.

24. Кузьменко О. В., Пастух І. Д., Користін О. Є. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій К.: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.

25. Курс адміністративного права України: підручник / за ред. О. В. Кузьменко. 3-тє вид., допов. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 904 с.

26. Магда С. О. Забезпечення прав, свобод та реалізація обов'язків громадян в умовах дії надзвичайних адміністративно-правових режимів: монографія. Х.: Право, 2015. 215 с.

27. Михайлюк Я.Б. Правове регулювання адміністративних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий журнал «Право і суспільство»*. № 1 (2). 2020. С. 56–61.

28. Нагаєв В.М. Публічне адміністрування: електронний навчальний посібник. Х.: ХНАУ, 2018. 278 с.

29. Публічне адміністрування: навчальний посібник / за ред. П. Юхименко, А. Даниленко, Т. Сокольская К.: Центр навчальної літератури, 2019. 288 с.

30. Трофимчук О.А. Державне регулювання економіки: теоретичне переосмислення в ХХІ столітті. *Економіка та держава*. № 6. 2020. С.206-212.

31. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: Стильна типографія, 2017. 580 с.

32. Чинники і тренди економічного зростання в Україні : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук М.І.Скрипниченко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Електрон. дані. К., 2018. 386 с. : табл., рис. URL:<http://ief.org.ua/docs/mg/302.pdf>

33. Циганов О. Г. Характеристика адміністративно-правових відносин щодо надання адміністративних послуг у сфері правоохоронної діяльності *Правові та організаційні засади забезпечення державою правоохоронної функції*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 27 травня 2016 р.) Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. С. 57–59.

34. Шатковський О., Яременко С., Коментар до законодавства України про публічні закупівлі. URL: <http://eupublicprocurement.org.ua/wpcontent/uploads/2017/01/PPL>.

35. Яковлєв П.О. Адміністративно-правові режими як засіб державного регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки. *Науковий журнал «Держава та регіони»*. Серія: Право. № 1 (67) том 1. 2020. С. 176–181.

2.3 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ, СИСТЕМА ТА ПРИНЦИПИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА

Поняття кримінального права. Предмет кримінального права. Поняття і види кримінальних правовідносин, їх структура. Виникнення, зміна і припинення кримінальних правовідносин. Метод кримінального права. Завдання кримінального права.

Система кримінального права. Загальна і Особлива частини кримінального права. Поняття, значення і система Загальної частини кримінального права. Єдність Загальної і Особливої частин кримінального права.

Поняття і значення принципів кримінального права. Характеристика принципів кримінального права.

ТЕМА 2. ЗАКОН ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Закон про кримінальну відповідальність (кримінальний закон) як джерело кримінального права. Поняття закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону), його ознаки і значення.

Чинний Кримінальний кодекс України, його система і загальна характеристика.

Система закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону). Загальна і Особлива частини закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону). Структура статей Загальної і Особливої частин закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону). Диспозиція і санкція, їх види. Поняття, структура і види кримінально-правових норм.

Чинність закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону) в просторі. Поняття території України. Місце вчинення кримінального правопорушення. Визнання кримінального правопорушення таким, що вчинене на території України.

Чинність закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону) щодо осіб. Чинність закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону) щодо громадян України, іноземних громадян і осіб без громадянства у випадку вчинення ними кримінального правопорушення на території України.

Чинність закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону) у часі. Набрання і втрата чинності законом про кримінальну відповідальність (кримінальним законом). Час вчинення кримінального правопорушення. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону) у часі.

Тлумачення закону про кримінальну відповідальність (кримінального закону). Види тлумачення і їх характеристика.

ТЕМА 3. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ І ЙОГО ВИДИ. СКЛАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Поняття і ознаки кримінального правопорушення. Відмінність кримінального правопорушення від інших правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень, її критерії і кримінально-правове значення. Поняття кримінального проступку, нетяжкого, тяжкого і особливо тяжкого злочину.

Склад кримінального правопорушення. Поняття і значення об'єкта складу кримінального правопорушення. Класифікація об'єктів складу кримінального правопорушення, її критерії і значення. Загальний об'єкт складу кримінального правопорушення і його значення. Родовий об'єкт складу кримінального правопорушення і його значення. Безпосередній об'єкт складу кримінального правопорушення і його значення. Основний, додатковий і факультативний безпосередній об'єкт складу кримінального правопорушення. Об'єкт і предмет складу кримінального правопорушення. Поняття предмета кримінального правопорушення, його відмінність від об'єкта складу кримінального правопорушення, знарядь і засобів вчинення кримінального правопорушення. Значення предмета кримінального правопорушення. Потерпілий від кримінального правопорушення.

Поняття, ознаки і значення об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Кримінально протиправне діяння. Форми кримінально протиправного діяння. Поняття і ознаки кримінально протиправної дії. Форми кримінально протиправної дії. Поняття і ознаки кримінально протиправної бездіяльності. Умови відповідальності за кримінально протиправну бездіяльність. Значення непереборної сили, фізичного і психічного примусу для вирішення питання про кримінальну відповідальність особи.

Суспільно небезпечні наслідки. Поняття, види і значення суспільно небезпечних наслідків. Матеріальні і формальні склади кримінальних правопорушень. Причинний зв'язок між кримінально протиправним діянням і суспільно небезпечними наслідками та його значення.

Спосіб, засоби, знаряддя, обстановка, час, місце вчинення кримінального правопорушення і їх кримінально-правове значення. Поняття і ознаки суб'єкта складу кримінального правопорушення.

Суб'єкт складу кримінального правопорушення – фізична особа. Вік як ознака суб'єкта складу кримінального правопорушення. Обставини, покладені в основу визначення віку, з досягненням якого особа може вважатись суб'єктом складу кримінального правопорушення. Момент досягнення особою віку, з якого може настати кримінальна відповідальність. Осудність як ознака суб'єкта складу кримінального правопорушення. Поняття осудності та її зміст. Поняття і критерії неосудності. Поняття і кримінально-правове значення обмеженої осудності. Примусові заходи медичного характеру. Відповідальність за кримінальне правопорушення, вчинене у стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих речовин, і її обґрунтування в теорії кримінального права.

Поняття спеціального суб'єкта складу кримінального правопорушення. Ознаки, що характеризують спеціального суб'єкта складу кримінального правопорушення. Види (класифікація) спеціальних суб'єктів складу кримінального правопорушення. Поняття, ознаки і значення суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення.

Поняття і зміст вини. Значення вини. Форми вини, критерії і значення їх виділення. Умисел і його види. Прямий і непрямий умисел, їх інтелектуальний і вольовий моменти. Визначений (конкретизований) і невизначений (неконкретизований) умисел. Види визначеного умислу. Відповідальність за діяння, вчинені з простим, альтернативним і невизначеним умислом. Необережність і її види. Кримінально протиправна самовпевненість, її інтелектуальний і вольовий моменти. Відмінність кримінально протиправної самовпевненості від непрямого умислу. Кримінально протиправна недбалість, її інтелектуальний і вольовий моменти. Критерії кримінально протиправної недбалості. Відмінність кримінально протиправної недбалості від кримінально протиправної самовпевненості. Випадок (казус) і його відмінність від кримінально протиправної недбалості. Кримінальні правопорушення з двома формами вини. Типи таких кримінальних правопорушень.

Мотив і мета кримінального правопорушення, їх кримінально-правове значення. Емоційний стан особи під час вчинення кримінального правопорушення та його кримінально-правове значення. Поняття помилки в кримінальному праві. Юридична і фактична помилки, їх види і кримінально-правове значення. Відмінність помилки від відхилення дії.

ТЕМА 4. КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ЇЇ ПІДСТАВА

Поняття кримінальної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності. Форми кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність і кримінальне покарання. Початок і закінчення кримінальної відповідальності.

Підстава кримінальної відповідальності. Поняття і значення складу кримінального правопорушення. Кримінальне правопорушення і склад кримінального правопорушення. Елементи і ознаки складу кримінального правопорушення. Види складів кримінального правопорушення. Склад кримінального правопорушення і кваліфікація кримінального правопорушення. Поняття кваліфікації кримінальних правопорушень. Значення правильної кваліфікації кримінальних правопорушень.

ТЕМА 5. СТАДІЇ ВЧИНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Поняття і види стадій вчинення кримінального правопорушення, критерії і значення їх виділення. Кримінальні правопорушення, в яких можливі стадії їх вчинення.

Закінчене кримінальне правопорушення. Поняття і ознаки готування до кримінального правопорушення. Відмінність готування до кримінального

правопорушення від виявлення наміру вчинити кримінальне правопорушення. Поняття і ознаки замаху на кримінальне правопорушення. Види замаху. Закінчений і незакінчений замах. Поняття і види непридатного замаху. Відмінність замаху на кримінальне правопорушення від готування до кримінального правопорушення і від закінченого кримінального правопорушення. Підстави і межі кримінальної відповідальності за готування до кримінального правопорушення і за замах на кримінальне правопорушення.

Добровільна відмова від доведення кримінального правопорушення до кінця. Поняття і ознаки добровільної відмови. Форми добровільної відмови. Дійове каяття і його відмінність від добровільної відмови від доведення кримінального правопорушення до кінця.

ТЕМА 6. СПІВУЧАСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННІ. ПРИЧЕТНІСТЬ ДО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Види співучасників кримінального правопорушення, критерії і значення їх виділення. Поняття виконавця (співвиконавця) кримінального правопорушення, об'єктивні і суб'єктивні ознаки, що характеризують його діяння. Посереднє виконання кримінального правопорушення.

Поняття організатора кримінального правопорушення, об'єктивні і суб'єктивні ознаки, що характеризують його діяння. Поняття підбурювача кримінального правопорушення, об'єктивні і суб'єктивні ознаки, що характеризують його діяння. Провокація кримінального правопорушення. Відмінність підбурювання до кримінального правопорушення від діянь виконавця і організатора кримінального правопорушення та загальних закликів до кримінально протиправної діяльності.

Поняття пособника кримінального правопорушення, об'єктивні і суб'єктивні ознаки, що характеризують його діяння. Інтелектуальне і фізичне пособництво. Відмінність пособника від виконавця, організатора і підбурювача кримінального правопорушення.

Форми співучасті у кримінальному правопорушенні, критерії і значення їх виділення. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою, злочинною організацією. Характеристика цих форм співучасті.

Підстави і межі кримінальної відповідальності співучасників кримінального правопорушення. Кваліфікація діянь співучасників кримінального правопорушення. Відповідальність співучасників при незакінченому кримінальному правопорушенні і при невдалій співучасті.

Екссес співучасника кримінального правопорушення. Види екссесу. Вплив екссесу на кримінальну відповідальність співучасників кримінального правопорушення. Відповідальність за співучасть у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом. Добровільна відмова при співучасті, її особливості і вплив на кримінальну відповідальність співучасників кримінального правопорушення.

Поняття причетності до кримінального правопорушення, її відмінність від співучасті у кримінальному правопорушенні. Види причетності до кримінального правопорушення. Умови відповідальності за заздалегідь не обіцяне приховування кримінального правопорушення. Умови відповідальності за заздалегідь не обіцяне придбання, отримання, зберігання чи збут майна, завідомо одержаного кримінально протиправним шляхом. Потурання кримінальному правопорушенню.

ТЕМА 7. МНОЖИННІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Поняття і ознаки множинності кримінальних правопорушень. Відмінність множинності кримінальних правопорушень від одиничного кримінального правопорушення. Поняття одиничного кримінального правопорушення. Види одиничних кримінальних правопорушень і їх характеристика. Множинність кримінальних правопорушень і конкуренція кримінально-правових норм. Кримінально-правове значення множинності кримінальних правопорушень. Види множинності кримінальних правопорушень, критерії і значення їх виділення. Поняття і ознаки сукупності кримінальних правопорушень. Види сукупності кримінальних правопорушень. Кримінально-правове значення сукупності кримінальних правопорушень.

Поняття, ознаки і види повторності кримінальних правопорушень. Відмінність повторності кримінальних правопорушень від продовжуваного і триваючого кримінального правопорушення. Кримінально-правове значення повторності кримінальних правопорушень. Поняття, ознаки, види і кримінально-правове значення рецидиву кримінальних правопорушень.

ТЕМА 8. ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ПРОТИПРАВНІСТЬ ДІЯННЯ

Поняття і ознаки обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння. Необхідна оборона. Умови правомірності необхідної оборони. Провокація необхідної оборони. Перевищення меж необхідної оборони.

Уявна оборона (оборона від уявного посягання). Вплив уявної оборони на кримінальну відповідальність особи за заподіяну нею у такому стані шкоду.

Затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення. Умови правомірності затримання такої особи. Відповідальність за перевищення заходів, необхідних для затримання особи, що вчинила кримінальне правопорушення.

Крайня необхідність. Поняття крайньої необхідності і умови її правомірності. Відповідальність за перевищення меж крайньої необхідності. Відмінність крайньої необхідності від необхідної оборони.

Фізичний або психічний примус. Відповідальність за шкоду, заподіяну під впливом фізичного або психічного примусу.

Виконання законного наказу або розпорядження. Поняття законного і явно кримінально протиправного наказу чи розпорядження. Кримінально-правові

наслідки виконання і невиконання явно кримінально протиправного наказу або розпорядження.

Діяння, пов'язане з виправданим ризиком. Поняття виправданого і невинуватеного ризику. Кримінальна відповідальність за шкоду, заподіяну в умовах невинуватеного ризику.

Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Умови правомірності заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам особою, яка виконувала таке завдання.

ТЕМА 9. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Поняття, умови, підстави і правові наслідки звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Особи, до яких давність не застосовується.

Звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вчинила військове кримінальне правопорушення, з застосуванням до неї заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

Звільнення від кримінальної відповідальності на підставі закону України про амністію.

ТЕМА 10. ПОНЯТТЯ, СИСТЕМА ТА ВИДИ ПОКАРАНЬ

Поняття і ознаки покарання. Мета покарання. Ефективність покарання.

Види покарань. Класифікація покарань. Основні і додаткові покарання. Покарання, що можуть застосовуватись і як основні, і як додаткові.

Штраф. Поняття і розміри штрафу. Майно, що не може бути вилучене при стягненні штрафу. Заміна штрафу іншим покаранням.

Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Підстави і умови призначення цього покарання, його строки.

Громадські роботи. Поняття покарання у вигляді громадських робіт і його строк. Особи, яким громадські роботи не призначаються.

Виправні роботи. Поняття і строки виправних робіт. Особи, до яких виправні роботи не застосовуються.

Службові обмеження для військовослужбовців. Зміст, строки, підстави і умови застосування цього покарання.

Конфіскація майна. Поняття конфіскації майна та її види. Умови застосування конфіскації майна. Майно, що не підлягає конфіскації.

Арешт. Поняття покарання у вигляді арешту і його строк. Особи, до яких арешт не застосовується.

Обмеження волі. Поняття покарання у вигляді обмеження волі і його строк. Особи, до яких обмеження волі не застосовується.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Підстави і умови застосування цього покарання, його строки.

Позбавлення волі на певний строк. Поняття цього покарання і його строк.

Довічне позбавлення волі. Злочини, за вчинення яких встановлюється це покарання, і випадки, коли воно застосовується. Особи, до яких довічне позбавлення волі не застосовується.

ТЕМА 11. ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ

Загальні засади призначення покарання, їх поняття і зміст. Призначення покарання у межах санкції статті Особливої частини Кримінального кодексу, що передбачає відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення, і відповідно до положень його Загальної частини. Врахування при призначенні покарання ступеня тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, особи винного і обставин, що пом'якшують і обтяжують покарання. Види обставин, що пом'якшують і обтяжують покарання, їх характеристика. Призначення покарання, необхідного й достатнього для виправлення особи та попередження нових кримінальних правопорушень. Призначення більш суворого виду покарання з числа передбачених за вчинене кримінальне правопорушення.

Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом за дане кримінальне правопорушення. Види, підстави і умови такого пом'якшення покарання. Призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання.

Призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Умови і правила призначення покарання за сукупністю кримінальних правопорушень. Призначення більш суворого покарання, ніж передбачено відповідними статтями Особливої частини Кримінального кодексу за вчинене кримінальне правопорушення. Призначення покарання за сукупністю вироків. Умови і правила призначення покарання за сукупністю вироків.

Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення. Обчислення строків покарання.

ТЕМА 12. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ, ЙОГО ВІДБУВАННЯ, ЗАМІНА ПОКАРАННЯ БІЛЬШ М'ЯКИМ ПОКАРАННЯМ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ ПРИЗНАЧЕНОГО ПОКАРАННЯ

Поняття, правові наслідки і види звільнення від покарання. Звільнення від покарання особи, яка перестала бути суспільно небезпечною. Звільнення від покарання у зв'язку із закінченням строків давності. Особи, до яких давність не застосовується.

Звільнення від призначеного покарання у зв'язку з набранням чинності законом, що усуває караність вчиненого особою діяння.

Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Іспитовий строк при звільненні від відбування покарання з випробуванням, його тривалість, початок перебігу і значення. Наслідки вчинення засудженим протягом іспитового строку нового кримінального правопорушення.

Звільнення від відбування покарання у зв'язку із закінченням строків давності виконання обвинувального вироку. Особи, до яких давність виконання обвинувального вироку не застосовується.

Умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

Звільнення від відбування покарання за хворобою.

Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Звільнення від покарання, його відбування та заміна покарання або його невідбутої частини більш м'яким покаранням на підставі закону України про амністію чи акта про помилування.

ТЕМА 13. СУДИМІСТЬ. ІНШІ ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ

Поняття і правове значення судимості. Виникнення і припинення судимості. Правові наслідки припинення судимості. Способи припинення судимості.

Поняття і умови погашення судимості. Строк погашення судимості і порядок його обчислення.

Дострокове зняття судимості. Умови дострокового зняття судимості судом. Дострокове зняття судимості актом помилування.

Поняття, юридична природа, загальна характеристика та мета інших заходів кримінально-правового характеру. Примусові заходи медичного характеру. Примусове лікування осіб, які вчинили кримінальне правопорушення та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб. Спеціальна конфіскація.

Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.

Обмежувальні заходи.

ТЕМА 14. ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ

Особливості звільнення неповнолітніх від кримінальної відповідальності. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Види примусових заходів виховного характеру та строк, на який вони призначаються.

Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітнього у зв'язку із закінченням строків давності.

Особливості застосування до неповнолітніх покарання. Види покарань, які застосовуються до неповнолітніх, і особливості їх призначення.

Звільнення неповнолітнього від відбування покарання з випробуванням. Підстави застосування цього виду звільнення неповнолітнього від відбування покарання. Іспитовий строк при звільненні від відбування покарання неповнолітнього з випробуванням.

Особливості звільнення неповнолітніх від відбування призначеного покарання. Умовно-дострокове звільнення неповнолітнього від відбування покарання.

Особливості припинення судимості у неповнолітніх. Умови погашення судимості у неповнолітніх. Умови дострокового зняття судимості судом. Дострокове зняття судимості актом помилування.

ТЕМА15. ПОНЯТТЯ, СИСТЕМА ТА ЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ТА ОСНОВИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Особлива частина кримінального права як складова кримінального права. Значення Особливої частини кримінального права. Співвідношення Загальної та Особливої частин кримінального права. Фактори, які обумовлюють єдність та визначають відмінність Загальної та Особливої частин кримінального права.

Система Особливої частини кримінального права. Поняття системи Особливої частини кримінального права і критерії її побудови. Система Особливої частини кримінального права і Кримінального кодексу України. Значення системи Особливої частини кримінального права.

ТЕМА 16. ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Злочини проти внутрішньої безпеки України. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на життя державного чи громадського діяча. Диверсія. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.

Злочини проти зовнішньої безпеки України. Державна зрада. Спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності за державну зраду. Колабораційна діяльність. Пособництво державі-агресору. Шпигунство. Спеціальні умови звільнення від кримінальної відповідальності за шпигунство. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану.

ТЕМА 17. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Поняття і види кримінальних правопорушень проти життя.

Поняття вбивства. Момент початку та припинення життя. Види умисного вбивства. Основний склад умисного вбивства. Умисне вбивство при кваліфікуючих ознаках. Види цих ознак, їх класифікація і зміст. Види умисного вбивства з пом'якшуючими обставинами. Вбивство через необережність. Доведення до самогубства.

Поняття і види кримінальних правопорушень проти здоров'я. Умисне тяжке тілесне ушкодження. Ознаки тяжкого тілесного ушкодження та їх зміст. Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження. Ознаки середньої тяжкості тілесного ушкодження та їх зміст. Умисне легке тілесне ушкодження, його види. Ознаки легкого тілесного ушкодження та їх зміст.

Домашнє насильство.

Поняття та види кримінальних правопорушень проти безпеки життя та здоров'я особи. Погроза вбивством. Розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби. Незаконне розголошення лікарської таємниці.

Залишення в небезпеці. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані. Незаконна лікувальна діяльність. Ненадання допомоги хворому медичним працівником. Незаконне проведення дослідів над людиною. Порушення встановленого законом порядку трансплантації анатомічних матеріалів людини. Насильницьке донорство.

ТЕМА 18. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВОЛІ, ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ, СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. Насильницьке зникнення. Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Насильницьке зникнення. Захоплення заручників. Незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги. Торгівля людьми.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини, вчинене щодо малолітнього. Підміна дитини. Експлуатація дітей. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Примушування до шлюбу.

Зґвалтування. Сексуальне насильство Примушування до вступу в статевий зв'язок.

Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх.

ТЕМА 19. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності. Поняття кримінальних правопорушень проти власності. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом VI Особливої частини Кримінального кодексу України.

Корисливі кримінальні правопорушення проти власності. Крадіжка. Грабіж. Розбій. Викрадення електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання. Вимагання. Шахрайство. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї.

Некорисливі кримінальні правопорушення проти власності. Умисне знищення або пошкодження майна. Погроза знищення майна. Необережне знищення або пошкодження майна. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Порушення обов'язків щодо охорони майна. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного кримінально протиправним шляхом.

ТЕМА 20. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Поняття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом VII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів. Контрабанда. Протидія законній господарській діяльності. Протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації. Легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Доведення до банкрутства. Незаконна приватизація державного, комунального майна.

ТЕМА 21. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ТА ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Умисне знищення або пошкодження територій, взятих під охорону держави, та об'єктів природно-заповідного фонду. Забруднення або псування земель. Порушення правил охорони або використання надр. Безгосподарське використання земель. Забруднення атмосферного повітря. Порушення правил охорони вод. Забруднення моря. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу. Незаконне полювання. Незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом.

Бандитизм. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Терористичний акт. Втягнення у вчинення терористичного акту. Публічні заклики до вчинення терористичного акту. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів. Напад на об'єкти, на яких є предмети, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

ТЕМА 22. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ БЕЗПЕКИ РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XI Особливої частини Кримінального кодексу України.

Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

ТЕМА 23. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ТА МОРАЛЬНОСТІ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Групове порушення громадського порядку. Масові заворушення. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку. Хуліганство. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Жорстоке поводження з тваринами. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів,

що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Одержання доступу до дитячої порнографії, її придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення, виготовлення, збут і розповсюдження. Проведення видовищного заходу сексуального характеру за участю неповнолітньої особи. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Створення або утримання місць розпусти і звідництво. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

ТЕМА 24. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ ТА ІНШІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів. Спонування неповнолітніх до застосування допінгу. Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів. Порушення правил поводження з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції.

ТЕМА 25. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ, НЕДОТОРКАНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЗОВУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIV Особливої частини Кримінального кодексу України.

Розголошення державної таємниці. Втрата документів, що містять державну таємницю. Ухилення від призову на строкову військову службу. Ухилення від призову за мобілізацією. Ухилення від військового обліку або спеціальних зборів.

Кримінальні правопорушення проти порядку перетинання державного кордону та переміщення через нього предметів. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України. Порушення правил міжнародних польотів.

ТЕМА 26. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ АВТОРИТЕТУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ОБ'ЄДНАНЬ ГРОМАДЯН ТА КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XV Особливої частини Кримінального кодексу України.

Наруга над державними символами. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд. Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Самоправство.

ТЕМА 27. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН(КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку.

Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку. Створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут. Перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

ТЕМА 28. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З НАДАННЯМ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XVII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Зловживання владою або службовим становищем. Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Службове підроблення. Декларування недостовірної інформації. Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Службова недбалість.

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Незаконне збагачення. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Підкуп особи, яка надає публічні послуги. Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі. Зловживання впливом. Провокація підкупу.

ТЕМА 29. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти правосуддя. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XVIII Особливої частини Кримінального кодексу України.

Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Примушування давати показання. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови.

Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування.

Втручання в діяльність судових органів. Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя. Невиконання судового рішення. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти.

ТЕМА 30. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ)

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень). Поняття військових кримінальних правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених розділом XIX Особливої частини КК України.

Кримінальні правопорушення проти порядку підлеглості і військової честі. Непокора. Невиконання наказу. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Погроза або насильство щодо начальника. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості. Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю.

Кримінальні правопорушення проти порядку проходження військової служби. Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.

Кримінальні правопорушення проти порядку користування військовим майном та експлуатації військової техніки. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Умисне знищення або пошкодження військового майна. Необережне знищення або пошкодження військового майна. Втрата військового майна. Порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення.

Кримінальні правопорушення проти порядку несення спеціальних видів військової служби. Порушення правил водіння або експлуатації машин. Порушення правил польотів або підготовки до них. Порушення правил

кораблеводіння. Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання. Порушення правил несення прикордонної служби. Порушення правил несення бойового чергування. Порушення статутних правил внутрішньої служби.

Кримінальні правопорушення проти порядку виконання службових обов'язків. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Недбале ставлення до військової служби. Бездіяльність військової влади. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень. Здача або залишення ворогові засобів ведення війни. Залишення гинучого військового корабля.

Кримінальні правопорушення проти порядку ведення бойових дій, законів і звичаїв війни. Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю. Добровільна здача в полон. Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні. Мародерство. Насильство над населенням у районі воєнних дій. Погане поводження з військовополоненими. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця Червоного Кристала та зловживання нею.

ТЕМА 31. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Пропаганда війни. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників.

Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Порушення законів та звичаїв війни. Застосування зброї масового знищення. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення.

Екоцид. Геноцид. Посягання на життя представника іноземної держави.

Кримінальні правопорушення и проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. Піратство. Найманство.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко О.В., Бурда С.Я., Мармура О.З., Пасека О.Ф., Грищук В.К., Созанський Т.І. Кримінальне право України. Особлива частина (в схемах): Навчальний посібник / за заг. ред. В.К. Грищука, Т.І. Созанського. Львів-Київ, Ваіте, 2017. 488 с.
2. Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування: монографія / за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, Л.М. Демидової. Київ: Право, 2017. 400 с.
3. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст]: конспект лекцій / А.А. Вознюк; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Освіта України, 2016. 235 с.;
4. Газдайка-Василишин І.Б., Йосипів А.О., Самарчук М.В. Кримінально-правова охорона особи та власності в Україні: навчальний посібник. Львів, 2019. 240 с.
5. Газдайка-Василишин І.Б., Молотов С.О., Созанський Т.І. Кримінально-правова характеристика злочинів, пов'язаних із торгівлею людьми: посібник для підрозділів Національної поліції в схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 32 с.
6. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: Навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2006. 568 с.
7. Грищук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навч. посібник. Львів, 2019. 666 с.
8. Дудоров О.О. Кримінальне право: теорія і практика (вибрані праці). К.: Ваіте, 2017. 872 с.
9. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник / За заг. ред.. М.І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2014. 944 с.;
10. Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.
11. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України: навч. посіб. / за заг. ред. О.М. Литвинова. Харків: МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 448 с.
12. Колос М.І. Кримінальне право в Україні (X-XXI століття): монографія. К: Острог, 2011. 640 с.
13. Конопельський В.Я., Мармура О.З., Цивінський О.І. Кримінально-правова характеристика корупційних злочинів (в схемах): посібник для підрозділів Національної поліції. Львів, 2019. 70 с
14. Кримінальне право (Особлива частина): підручник/ за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. К.: ВД «Дакор», 2013. 786 с.
15. Кримінальне право України: Бібліографія. 1991-2005 / Укладачі: М.В. Галабала, В.О. Навроцький, С.В. Хилюк. К.: Алерта, КНТ, центр учбової літератури, 2008. 536 с.

16. Кримінальне право України. Загальна частина [Текст]: навч. посіб. / [Трубников В. М. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. М. Трубникова; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 442 с.
17. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студентів юрид. ВНЗ / [В.І. Борисов та ін.]; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2015. 525 с.
18. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник. (Ю.В. Александров, В. І. Антипов, В. М. Володько). Вид. 3-тє, переробл. та допов. / За ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. К.: Юридична Думка, 2004.
19. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / В.Я. Тацій, В.І. Тютюгін, В. І. Борисов та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Тютюгіна, В. І. Борисова. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 584 с.
20. Кримінальне право України. Особлива частина: навч. посіб. / за ред. Грищука В.К., Омельчука О.М. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2016. 641с.
21. Кримінальне право України. Особлива частина: підруч. / за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. Харків: Право, 2015. 677с.
22. Кримінальне право України. Особлива частина: Підручник / за ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. К.: Атіка, 2009. 744 с.
23. Кримінальне право. Особлива частина: навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Трубнікова. Х.: Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. 335с.
24. Кримінальне право. Особлива частина: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. 703с.
25. Кримінальне право. Особлива частина: підруч. Для студ. вищ. навч. закл. / за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. 779 с.
26. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. Т. Маляренка, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. Видання третє. Х.: ТОВ «Одіссей», 2006.
27. Марін О.К. Кваліфікація злочинів при конкуренції кримінально-правових норм. К.: Атіка, 2003. 222 с.
28. Мармура О.З., Пасєка О.Ф., Примаченко В.Ф., Сабанюк Т.Р. Кримінально-правова характеристика злочинів проти власності: навчальний посібник в схемах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 42 с.
29. Мармура О.З., Письменський Є.О., Ткачик А.Б. Кримінально-правова характеристика злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї та вибухівки (в схемах): навчальний посібник. Львів, 2019. 43 с.
30. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України (2-вид., переробл. та доп.) / За заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. К.: Дакор, 2008. 1428 с.

31. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. 4-те вид., переробл. та доповн. / Відп. ред. С. С. Яценко. К.: А.С.К., 2006.
32. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Грищук, А.В. Савченко [та ін.]; за заг. ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. К. : Юрінком Інтер, 2017. 1104 с.
33. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К: Дакор, 2019. 1384 с.
34. Созанський Т.І. Кваліфікація сукупності злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 240 с.
35. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи. Ю.В. Баулін, М.В. Буроменський, В.В. Голіна, В.К. Грищук, О.В. Зайчук, В.О. Навроцький, О.В. Наден, Ю.В. Нікітін, Н.М. Оніщенко, Ю.А. Пономаренко, М.І. Хавронюк, О.В. Харитонova, В.І. Шаkun. Київ: ВАІТЕ, 2015. 688 с.;
36. Тютюгін В. І. Кримінальне право України. Загальна частина : посіб. для підготовки до іспитів / В. І. Тютюгін, О. Д. Комаров, М. А. Рубашенко. Х.: Право, 2016. 200 с.
37. Тютюгін В.І., Комаров О.Д., Рубашенко М.А. Кримінальне право України. Особлива частина: посіб. Харків: Право, 2017. 158с.
38. Українське кримінальне право. Загальна частина: підручник / за ред. В.О. Навроцького. К.: Юрінком Інтер, 2013. 712 с.

2.4 ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА. ЇЇ ПРЕДМЕТ, МЕТОД І ФУНКЦІЇ

Поняття теорії держави і права. Онтологічна, методологічна, евристична, системотворча, практико-прикладна, комунікативна, навчальна, прогностична та інші функції теорії держави і права. Предмет теорії держави і права як фундаментальної, загальнотеоретичної науки і навчальної дисципліни.

Методологія теорії держави і права. Характеристика основних методів теорії держави і права: філософські, загальнонаукові та спеціальні методи у сучасній вітчизняній та зарубіжній політико-правовій літературі.

Місце теорії держави і права в системі юридичних наук, зв'язок із філософією, економікою, соціологією, політологією, психологією та іншими суспільними дисциплінами.

Теорія держави і права як наука і навчальна дисципліна: теорія права, юриспруденція, енциклопедія права, філософія права (емпіричний матеріал та розгорнута аргументація проблемних питань).

Загальні ознаки виникнення, природи, сутності держави і права; їх функціонування і значення в життєдіяльності суспільства. Значення (теоретичне та політичне) вивчення теорії держави і права.

Система навчального курсу загальної теорії держави та права. Характеристика головних джерел і методика засвоєння навчального матеріалу.

Значення вивчення загальної теорії держави та права для підготовки працівників органів внутрішніх справ.

ТЕМА 2. ПОХОДЖЕННЯ, СОЦІАЛЬНА СУТНІСТЬ І ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ДЕРЖАВИ

Історія походження держави. Первісне суспільство: період дикості й період варварства (родина, рід, родова община, плем'я). Соціальна влада, племінна бюрократія, первісна демократія. Правила поведінки (звичаї, мононорми, табу).

Чинники виникнення держави. Теорії походження держави (патріархальна, теологічна, договірна, органічна, матеріалістична, насильницька, психологічна, расова, космічна, сакральна, технократична тощо).

Причини виникнення держави. Співвідношення причин і теорій походження держав. Особливості виникнення держав у різних народів світу (азіатський і європейський підходи). Утворення національних держав як результат здійснення основного права нації, народу на політичне самовизначення.

ТЕМА 3. ДЕРЖАВА: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ, СУТНІСТЬ

Співвідношення держави і суспільства. Проблема багатозначності підходів до визначення поняття держави. Розуміння поняття держави у працях

вчених. Характерні ознаки держави та їхній зміст. Відмінність держави від інших організацій сучасного суспільства. Основні функції держави.

Підходи до типології держав. Формаційний, цивілізаційний, особистісний підходи до типізації держав. Типізація держав за рівнем захисту прав і свобод людини. Деякі наукові концепції сучасної держави.

ТЕМА 4. ФОРМА ДЕРЖАВИ: ПОНЯТТЯ І СТРУКТУРА

Зміст і розуміння форми держави. Чинники впливу на форму держави. Основні види форм держави. Структура форми держави.

Поняття державного правління. Тенденції розвитку держав за формою державного правління. Загальна характеристика монархії. Загальна характеристика республіки. Форма державного правління в Україні. Шляхи вдосконалення форм правління на сучасному етапі державотворення.

Форма державного устрою: поняття, класифікація, особливості. Роль економічних, політичних, національних та інших чинників у творенні форм державного устрою. Загальна характеристика унітарної та федеративної держав. Конфедерація, співдружність і співтовариство як складні форми державного устрою. Державний устрій Української держави.

Зміст і форма державно-політичного режиму. Сучасні державні режими. Їх співвідношення з формою правління та формою державного устрою. Державний режим сучасної України. Вчення про форму держави та соціальна практика.

ТЕМА 5. МЕХАНІЗМ І АПАРАТ ДЕРЖАВИ

Створення державного апарату як засобу реалізації державної влади. Поняття та ознаки механізму держави, його структура.

Апарат держави і система спеціальних владних установ. Принципи організації та діяльності апарату сучасної демократичної держави. Форми діяльності державного апарату.

Органи держави; їх види та специфічні ознаки. Критерії поділу органів влади. Принцип поділу влади та відповідна йому структура механізму держави. Система взаємних стримувань і противаг. Вимоги до державних органів в умовах формування громадянського суспільства.

Державні службовці: поняття та види. Державний службовець і посадова особа. Інститути держави, їх види. Органи публічної влади сучасної України.

ТЕМА 6. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА

Поняття системи як такої. Розвиток ідеї про політичну систему суспільства у світовій класичній думці про державу і право. Політична система в юридичній літературі. Теорії політичних систем. Ознаки політичної системи суспільства. Функції політичної системи. Командна, змагальна, соціо-примирлива моделі політичних систем.

Структура влади. Політична влада. Держава як суб'єкт політичної влади, особливий статус держави в політичній системі суспільства. Елементи

політичної системи суспільства (суб'єкти політики, політичні норми, відносини і функції, політична свідомість і культура, політичний процес і режим).

Політична організація суспільства. Політична партія, її функції. Правове регулювання діяльності партій. Об'єднання громадян у політичній системі суспільства, їх види. Органи громадської самодіяльності. Громадський рух. Поняття трудового колективу, його політичні функції. Форми взаємодії органів держави з об'єднаннями громадян і трудовими колективами. . Правове регулювання статусу та діяльності об'єднань громадян.

Політична система українського суспільства, характерні риси та напрями розвитку.

ТЕМА 7. СУТЬ, ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ПРАВОВОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Ідея правової держави як загальнолюдська цінність, її становлення розвиток. Основні етапи формування концепції правової держави у вченнях таких видатних мислителів, як Платон, Аристотель, Т. Гобс, Дж. Лок, Ж. Русо, Ш. Монтеск'є, І. Кант, Т. Джеферсон; українських учених: Г. Сковороди, Б. Кістяківського, М. Палієнка, С. Дністрянського, А. Малицького, В. Старосольського; провідних юристів-теоретиків Росії: В. Гесена, М. Коркунова, Ф. Тарнавського та ін.

Правова держава у сучасному розумінні. Ознаки-принципи правової держави. Правова держава і громадянське суспільство. Поняття держави соціальної демократії. Моделі сучасної соціальної держави (позитивна держава, соціальна держава, держава добробуту). Співвідношення правової і соціальної держави. Соціальна правова держава як вища форма політичного буття.

Відповідальність держави перед громадянином. Юридичне визнання принципу верховенства права. Принцип стримувань і противаг. Наявність розвиненого юридичного механізму реалізації людиною її прав і свобод.

ТЕМА 8. ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ

Категорії «людина», «особа», «громадянин». Поняття правового статусу. Співвідношення правового статусу особи і громадянина. Історія формування прав і свобод людини.

Основні підходи до правового статусу людини і громадянина. Природно-правовий і позитивістський напрями визначення суті прав і свобод людини. Сучасне вчення про свободу. Покоління прав людини.

Основні права за характером потреб людини. Основні права дитини. Основні права нації, народу, людства.

Гарантії суб'єктивних прав: поняття, види. Національні механізми захисту прав людини і громадянина. Міжнародні механізми захисту прав людини. Інтеграція України у європейську і світову співдружність держав. Імплементация міжнародно-правових принципів та норм щодо прав людини у державно-юридичну практику (зокрема України): поняття, механізм.

Основні обов'язки громадянина. Поняття та класифікація основних соціальних обов'язків громадянина. Конституційні права, свободи та обов'язки громадян України; їх гарантії. Поняття громадянського суспільства та його ознаки. Роль цивілізованої держави у громадянському суспільстві.

ТЕМА 9. ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФОРМА РОЗВИТКУ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Витоки й сутність демократії. Основні цінності сучасної демократії. Ознаки демократії. Функції та принципи демократії. Передумови демократії: економічні, соціокультурні.

Форми та інститути демократії. Вибори як інститут демократії. Референдум. Громадянин – творець демократії. Роль засобів масової інформації в демократичному суспільстві. Громадянське суспільство як умова свободи й демократії. Пролетарська теорія демократії. Теорія «плюралістичної» та «комп'ютерної» демократії. Теорії елітарної, партисипаторної, корпоративної демократії.

Демократія як цінність для суспільства. Демократія і права соціальних меншин. Демократія та самоврядування. Елементи демократії в історії України. Шлях до громадянського суспільства – соціальна основа держави, влади і демократії в Україні.

ТЕМА 10. ОСНОВНІ СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ДЕРЖАВИ

Поняття держави в концепції солідаризму. Доктрина держави загального благоденства. Марксистське вчення про державу. Класичні та сучасні теорії правової держави. Поняття держави в програмах сучасних соціалістичних і соціал-демократичних партій. Трактатування держави та її роль у концепціях плюралістичної й елітарної демократії. Держава в політичній ідеології «нових лівих». Шляхи розвитку сучасної держави в теорії конвергенції. Анархізм, етатизм і держава. Концепція «мінімальної» держави – держава як «нічний сторож». Концепція «перехідної» державності. Концепція «держава – соціальний арбітр». Соціологічна, ліберальна, деспотична, легістська концепції держави.

ТЕМА 11. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ І ПОХОДЖЕННЯ ПРАВА

Підходи до сутності права. Закономірності виникнення права та його необхідність у суспільстві. Розуміння права у світовій і вітчизняній юриспруденції.

Поняття принципів права, їх значення. Види принципів права. Правові презумпції, аксіоми. Загальне поняття й ознаки об'єктивного юридичного права. Основні принципи об'єктивного юридичного права. Суб'єктивне юридичне право: поняття та його елементи. Взаємозв'язок між об'єктивним і суб'єктивним юридичним правом.

Сутність і зміст права, його роль у реалізації загальносуспільних інтересів. Співвідношення загально соціального та спеціально-юридичного

права. Типологія права. Соціальна цінність права, функції права та його структура. Співвідношення права й закону.

Економіка – політика – право. Обґрунтування стратегії трансформації та розвитку українського права.

ТЕМА 12. НОРМИ ПРАВА ТА ІНШІ СОЦІАЛЬНІ НОРМИ

Поняття соціальної норми. Загальні риси та види соціальних норм.

Ознаки, що відрізняють норми права від норм поведінки у первісному соціально неоднорідному суспільстві.

Співвідношення норми права з іншими соціальними нормами (зокрема моральними, корпоративними, звичаєвими, технічними тощо). Роль права та моралі у розвитку та функціонуванні громадянського суспільства.

Загальна характеристика правової норми. Поняття правової норми та її ознаки. Структура правової норми. Елементи правової норми. Види диспозицій, гіпотез, санкцій юридичних норм. Способи викладу правових норм. Класифікація норм права. Практична значущість знань про норми права.

ТЕМА 13. ФОРМИ (ДЖЕРЕЛА) ПРАВА

Виникнення поняття «джерела права». Співвідношення термінів «форми права» та «джерела права». Поняття форми права. Зв'язок і співвідношення між типом права і формою права.

Класифікація форм права: правовий звичай, правовий прецедент, нормативний договір, нормативно-правовий акт. Юридична природа законів та підзаконних актів. Нормативні акти України: види, значення, особливості та межі їх дії. Міжнародний договір.

ТЕМА 14. ПРАВОТВОРЧІСТЬ

Поняття та чинники правотворчості. Співвідношення категорій «нормотворчість», «правотворчість» і «законотворчість». Методи і стадії правотворчості. Функції, принципи й види правотворчості. Законодавчий процес у парламенті України.

Види і форми правотворчості держави. Види правотворчості за суб'єктами (законотворчість народу, підзаконна правотворчість органів місцевого самоврядування, громадських організацій, трудових колективів). Судова правотворчість як особливий вид правотворчості. Конституційний Суд як учасник правотворчості (законотворчості) в Україні.

Нормотворча (законодавча) техніка: поняття та види. Вимоги до нормативно-правових актів.

ТЕМА 15. СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА

Поняття та зміст правової системи. Функції та структура правової системи. Система права, система законодавства, правова система: співвідношення понять і перспективи розвитку.

Основні аспекти системи права. Предмет і метод правового регулювання як підстави розподілу права на галузі, підгалузі та інститути права. Правові системи сучасності та тенденції їх розвитку в умовах глобалізації. Загальна характеристика галузей права.

Система законодавства. Систематизація нормативно-правового матеріалу: поняття, призначення, способи. Систематизація нормативних актів МВС України.

Сучасна кодифікація законодавства України, її основні напрями, форми та значення у забезпеченні правового стану суспільства і держави.

ТЕМА 16. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ

Соціальна природа реалізації норм права. Основні форми безпосередньої реалізації права. Правомірна поведінка як умова реалізації права. Методи забезпечення реалізації норм права.

Використання норм права. Використання приписів норм права. Дотримання норм права.

Застосування норм права – специфічна форма людської діяльності. Основні ознаки та необхідність застосування права. Суб'єкти і стадії застосування норм права. Соціальний механізм застосування норм права. Зовнішні та внутрішні чинники в детермінації правозастосовної діяльності.

Правозастосовний акт: поняття, особливості. Функції акта застосування права. Класифікація правозастосовних актів. Прогалини у праві. Аналогія закону та аналогія права

Законність у правозастосовній діяльності. Інтелектуально-вольові аспекти формування правозастосовного рішення. Правозастосування в діяльності органів внутрішніх справ. Правозастосовна техніка. Вимоги до правозастосовних актів органів внутрішніх справ.

ТЕМА 17. ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ПРАВА

Поняття і сутність тлумачення. Місце тлумачення у правовій діяльності та механізмі правового регулювання. Загальна характеристика процесу тлумачення права.

Способи, результати і критерії тлумачення. З'ясування норм права. Роз'яснення норм права.

Види, акти тлумачення та їх дія. Поняття офіційного тлумачення, його види. Неофіційне тлумачення норм права, його види. Інтерпретаційно-правові акти: поняття, властивості, види.

Місце і роль Конституційного суду України в інтерпретаційно-правовій діяльності. Юридична природа постанов Пленуму Верховного суду. Відмінність інтерпретаційно-правових актів від нормативно-правових та правозастосовних.

Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту. Суб'єкти тлумачення норм права в Україні: види і повноваження. Тлумачення норм права та державна політика. Роль соціальних інтересів у тлумаченні права.

Досвід зарубіжних країн у тлумаченні норм права. Практичні результати тлумачення норм права.

ТЕМА 18. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Поняття правовідносин та їх основні ознаки. Види правовідносин. Зміст правовідносин. Регулярний характер правовідносин, їх соціальна та нормативна обумовленість, єдність соціального змісту й правової форми.

Суб'єкти правовідносин. Види суб'єктів правовідносин. Правоздатність і дієздатність суб'єктів правовідносин.

Об'єкти правовідносин. Поняття, види об'єктів правовідносин. Підходи щодо визначення об'єктів правовідносин: моністичний і плюралістичний.

Обставини, за яких виникають, змінюються або припиняються правові відносини. Юридичні факти та їх класифікація. Правові презумпції: поняття, види. Особливості правовідносин за участю органів внутрішніх справ.

ТЕМА 19. ПРОВА ПОВЕДІНКА

Право та поведінка.

Поняття та види правомірної поведінки. Основні ознаки правомірної поведінки. Необхідна та бажана поведінка. Соціально допустима поведінка. Добровільна та вимушена правомірна поведінка. Склад правомірної поведінки. Мотивація правомірної поведінки. Стимулювання заохочення правомірної поведінки, засоби її охорони та захисту.

ТЕМА 20. ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Правопорушення: поняття, ознаки, загальна характеристика. Склад правопорушення. Суб'єкт, об'єкт, суб'єктивна сторона, об'єктивна сторона правопорушення. Злочини. Проступки. Заходи Української держави щодо зменшення правопорушень.

Міжнародні правопорушення: поняття, різновиди.

Юридична відповідальність: її природа, суть, поняття, ознаки. Види юридичної відповідальності. Перспективна та ретроспективна юридична відповідальність. Загальні принципи юридичної відповідальності. Мета і функції юридичної відповідальності. Підстави притягнення до юридичної відповідальності та звільнення від неї. Основи юридичної відповідальності відповідно до Конституції України.

ТЕМА 21. ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОПОРЯДОК, ДЕРЖАВНА ДИСЦИПЛІНА

Загальна характеристика законності. Поняття та значення законності. Законність як одна з важливих правових категорій. Зміст законності. Основні вимоги законності. Принципи законності у державі соціально-демократичної орієнтації. Гарантії законності, їх поняття і види.

Законність – умова формування громадянського суспільства, правові та організаційно-управлінські чинники забезпечення законності. Правова культура як чинник зміцнення законності. Законність як конституційний принцип організації та діяльності органів влади. Деформація законності у державі: причини, шляхи подолання.

Поняття та значення правопорядку. Правопорядок і громадський порядок. Основні шляхи зміцнення законності та правопорядку.

Поняття дисципліни та її види.

ТЕМА 22. ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА

Поняття, риси, структура та функції правосвідомості. Місце та роль правосвідомості у суспільному житті. Види правосвідомості. Вплив правової свідомості на законотворчу та правозастосовну діяльність. Поняття правової світоглядної ідеології. Правосвідомість і право. Правовий нігілізм. Правовий ідеалізм.

Професійна правосвідомість юриста. Професійна правосвідомість працівників органів внутрішніх справ.

Правова культура: її сутність та основні риси, форми прояву у суспільстві. Правові погляди та принципи. Зв'язок правової культури із правосвідомістю. Шляхи формування правової культури. Роль правової культури у формуванні громадянського суспільства та правової держави.

Професійна правова культура. Правова культура та її роль у формуванні нового типу юриста, державного службовця.

Правове виховання як основний засіб юридичної соціалізації особи, як цілеспрямоване формування правової культури громадян. Поняття, форми та методи правового виховання.

ТЕМА 23. МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Правове регулювання та його вплив на суспільні відносини. Нормативне та індивідуальне правове регулювання. Правове регулювання як владний вплив держави за допомогою юридичних засобів на суспільні відносини з метою їх розвитку. Основні стадії правового регулювання.

Механізм правового регулювання як система засобів правового впливу на суб'єктів соціального життя, формування їхньої правової поведінки. Елементи механізму правового регулювання. Предмет, метод і способи правового регулювання. Місце та роль держави у функціонуванні механізму правового регулювання.

Структура та ефективність механізму правового регулювання. Цінність правового регулювання.

ТЕМА 24. ПРАВООХОРОННА СИСТЕМА

Загальне поняття правоохоронної системи. Підходи до характеристики місця й ролі правоохоронної діяльності держави. Ознаки правоохоронної діяльності.

Правосуддя як особлива функція державної влади. Юридичні підстави здійснення правосуддя. Завдання і принципи здійснення правосуддя. Система судів загальної юрисдикції в Україні. Конституційний Суд України, його завдання та функції. Цивільне судочинство в Україні. Розгляд господарських спорів в Україні. Кримінальне судочинство в Україні.

Нотаріат в Україні: поняття, завдання та функції. Посвідчення заповітів і доручень, прирівняних до нотаріальних, в особливих випадках. Правовий статус нотаріуса в Україні.

Прокуратура в Україні: поняття, основні завдання та функції. Основні принципи організації та діяльності органів прокуратури. Система органів прокуратури.

Адвокатура в Україні: поняття, основні завдання та функції. Адвокатські об'єднання. Види адвокатської діяльності. Права та обов'язки адвоката в Україні.

Основні завдання МВС України та її структура. Система місцевих органів внутрішніх справ. Національна поліція в Україні: поняття, основні завдання та функції. Правова основа діяльності поліції. Види підрозділів поліції.

Служба безпеки України: поняття, основні завдання та функції. Система Служби безпеки України.

Державне бюро розслідування: поняття, основні завдання та функції. Система антикорупційних органів України: поняття, склад, основні завдання та функції. Проблеми функціонування системи антикорупційних органів в Україні.

ТЕМА 25. ОСНОВНІ СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ПРАВА

Загальна характеристика сучасних концепцій права. Праворозуміння. Юридичний позитивізм. Нормативізм. Соціологічна юриспруденція, її різновиди. Теорія відродженого природного права. Інші концепції права. Питання онтології (буття) права. Різноманітність підходів до праворозуміння.

Можливості використання сучасних концепцій права в процесі формування новітнього права України.

ТЕМА 26. ПРАВОВІ СИСТЕМИ СВІТУ

Поняття і структура правової системи суспільства. Типізація сучасних правових систем світу. Романо-германський тип правової системи. Місце та роль юридичної професії у романо-германських правових системах.

Англо-американський тип правової системи. Виникнення, розвиток і регіони поширення загального права. Доктрина прецедентного права. Місце та роль юридичної професії у правових системах загального права.

Змішаний тип правової системи. Північноєвропейське (скандинавське) та латиноамериканське право.

Релігійно-звичаєвий (традиційний) тип правової системи.

Соціалістична правова система.

Міждержавні (міжнародні) правові системи. Тенденції розвитку сучасної правової системи України та її інтеграція з європейськими міждержавними правовими системами.

ТЕМА 27. ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВИ І ПРАВА У ХХІ СТ.

Сутність глобальних проблем сучасності. Форми прояву і можливості вирішення глобальних проблем людства.

Загальна характеристика основних проблем сучасних держави і права. Значення процесів глобалізації для України.

Концепції футурології. Теорія конвергенції. Індустріальний напрям футурології. Концепція «технотронної ери». Теорія постіндустріального суспільства. Концепція інформаційного суспільства. Використання інформаційних технологій для функціонування держави і права: LegalTech та електронні юридичні реєстри.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1996, № 30, ст. 141.
2. Декларація про державний суверенітет від 16 липня 1990 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*, 1990, № 31, ст.429.
3. Акт проголошення незалежності від 24 серпня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*, 1991, № 38, ст.502.
4. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року.
6. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року. *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 40-41, ст.379.
7. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 року. *Відомості Верховної Ради*, 1993, № 39, ст.383.
8. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради*, 2015, № 2-3, ст.12.
9. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року. *Відомості Верховної Ради*, 1992, № 27, ст.382.
10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року. *Відомості Верховної Ради*, 2013, № 27, ст.282.
11. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року. *Відомості Верховної Ради*, 2016, № 4, ст.43.
12. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 року (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради*, 2011, № 51, ст.577.
13. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року. *Відомості Верховної Ради*, 1992, № 48, ст.650.
14. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року. *Відомості Верховної Ради*, 2011, № 32, ст.314.
15. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 року. *Відомості Верховної Ради*, 2010, № 33, ст.481.
16. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 року. *Відомості Верховної Ради*, 1996, № 47, ст.256.
17. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради*, 2017, № 7-8, ст.50.
18. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради*, 2016, № 31, ст.545.
19. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 року. *Відомості Верховної Ради*, 2017, № 35, ст.376.
20. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради*, 2001, № 23, ст.118.
21. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року. *Відомості Верховної Ради*, 2013, № 1, ст.1.

22. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року. *Відомості Верховної Ради*, 2004, № 36, ст.448.
23. Виборчий кодекс від 19 грудня 2019 р.. *Відомості Верховної Ради*, 2020, № 7, 8, 9 ст. 48.
24. Про очищення влади: Закон України від 16 вересня 2014 року \ *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 44, ст.2041.
25. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради*, 2014, № 49, ст.2056.

Спеціальна література:

1. Актуальні проблеми теорії держави і права. Ч. I: Актуальні проблеми теорії держави: навч. посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легуша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. К.: КНТ, 2008. 288 с.
2. Актуальні проблеми теорії держави та права: навчальний посібник /за заг. ред. Є.О. Гіди. К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2010. 322 с.
3. Актуальні проблеми теорії держави та права: навчальний посібник / А.Є. Шевченко та ін. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2016. 198 с.
4. Арендт Г. Джерела тоталітаризму. / Г.Арендт; пер. з англ. В.Верлоки. 2-е вид. К.: Дух і літера, 2005. 584 с.
5. Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2008. 320 с.
6. Балинська О.М. Проблеми теорії держави і права: навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Львів: ЛьвДУВС, 2010. 415 с.
7. Безродний Є. Світова класична думка про державу і право: Навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 1999. 400 с.
8. Білозьоров Є.В. Ефективність законотворчості як чинник формування правової держави в Україні. Конституційна реформа в Україні: досвід, проблеми, перспективи: матеріали круглого столу, присвяченого 17-ій річниці прийняття Конституції України (25 червня 2013 р.). К.: ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2013. С. 18–23.
9. Бобровник С.В. Проблеми теорії держави і права. К.: Вид-во Київ. ун-ту права, 2004. 122 с.
10. Бобровник С.В. Права людини та сучасна держава: шляхи узгодження взаємодії. *Правова держава*. Випуск 18. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. 630 с.
11. Бойко І. С. Порівняльне правознавство: навч. посіб. 2-ге вид., випр. та допов. Одеса: Фенікс, 2011. 152 с.
12. Бондар Ю.М. Принцип верховенства права як умова правового закону. Права людини: історія та сучасність: збірник матеріалів VI наукової конференції студентів та молодих учених факультету правознавства та міжнародних відносин УДУФМТ (15 березня 2013 р.). К.: УДУФМТ, 2013. С. 35–39.
13. Вовк Д. Проблеми визначення та дії принципу верховенства права в Україні. *Право України*. 2003. № 11. С. 127-129.

- 14.Гайдулін О.О. Прецедентне право Європейського Суду з прав людини щодо захисту прав уразливих верств населення: навчальний посібник. Харків: І.Б. Лисенко, 2019. 298 с.
- 15.Ганьба В. Системний підхід та його застосування в дослідженні державно-правових явищ. *Право України*. 2000. № 3. С. 41–44.
- 16.Герасіна Л. М. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: монографія. Х.: Право, 2009. 352 с.
- 17.Головченко В.В. Правозастосування і захист прав людини в суверенній Україні. Чернігів: Вид. Лозовий В.М., 2012. 327 с.
- 18.Горун О. В. Теорія держави і права: навч. посіб. К.: КНТ, 2011. 216 с.
- 19.Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: навч. посіб. К.: К.І.С., 2006. 300 с.
- 20.Гришко О. М. Теорія держави і права: практикум / заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Ф. П. Шульженка. К.: КНЕУ, 2013. 308 с.
- 21.Грищук В.К. Юридична відповідальність: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 155 с.
- 22.Гультай М.М. Історичні витоки вітчизняного конституціоналізму: звичаї, традиції, пам'ятки права та філософські концепції: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2017. 239 с.
- 23.Дашковська О. Р. Теорія держави і права у схемах і таблицях: навч. посіб. /за ред. акад. НАПрН України О. В. Петришина. Х.: Юрайт, 2012. 256 с.
- 24.Дерев'янка С.М. Політико-правові засади референдумів в Україні: монографія. Івано-Франківськ: Місто-НВ, 2011. 847 с.
- 25.Дзера О.В. Правознавство. Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2019. 632с.
- 26.Дудченко О.С. Теорія держави і права: навчально-методичний посібник. Ніжин, НДУ ім. М.Гоголя, 2012. 99 с.
- 27.Європейські принципи державного управління / пер. з англ. О. Ю. Куленкової. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 52 с.
- 28.Європейське право: право Європейського Союзу: підручник: у трьох книгах / за заг. ред. В.І. Муравйова та ін.; Київський Національний університет ім. Т.Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Київ: Ін Юре, 2015-2016.
- 29.Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
- 30.Зозуля Є.В. Теорія держави і права: підготовка до державної атестації: навчальний посібник. Кривий Ріг; Донецький юридичний інститут; Харків: Олді-Плюс, 2018. 160 с.
- 31.Іванова Р.Ю. Конституційна економіка як механізм організації правової та демократичної держави: монографія. К.: Ін Юре, 2017. 180 с.
- 32.Івановська О. Звичаєве право в Україні: етнотворчий аспект: навч. посібник. К., 2002. 264 с.

- 33.Інтеграційне право в умовах глобалізаційних процесів: концептуальні та методологічні підходи / М.О. Баймуратов та ін.; за редакцією Ю.О. Волошина. Одеса: Фенікс, 2015. 616 с.
- 34.Каткова Т.Г. Теорія держави і права: навчальний посібник у визначеннях і таблицях. К., 2014. 96 с.
- 35.Каткова Т.Г. Теорія держави і права: навчальний посібник у визначеннях і таблицях: 2-ге вид. доп. і перероб. К., 2020. 96 с.
- 36.Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави і права: Підручник. Львів: Новий Світ-2000, 2007. 584 с.
- 37.Кельман М.С., Ортинський В.Л., Штангрет М.Й. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття, принципи, основні засади): Навч. посібник. Львів: ЛІВС, 2003. 180 с.
- 38.Кельман М.С. Загальна теорія держави і права: Підручник. К.: Кондор. 2018, 716 с.
- 39.Кикоть Г. Проблеми класифікації юридичних фактів у сучасній теорії права. *Право України*. 2003. № 7. С. 29-31.
- 40.Ковальський В.С. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. К.: Юрінком Інтер, 2005. 183 с.
- 41.Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики / за ред. В. Ф. Погорілка. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, 2001. 356 с.
- 42.Корчевна П. Українське право і романо-германська традиція. *Право України*. 2004. № 5. С. 19–21.
- 43.Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти): Навч. посібник. 3-є вид., змін. і допов. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 419 с.
- 44.Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти): навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. 3-є вид. змін. і доповн. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 523 с.
- 45.Крестовська Н. М. Теорія держави і права: елементарний курс. 3-тє вид. Харків: Одиссей, 2012. 432 с.
- 46.Крестовська Н. М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
- 47.Крутечан О. Референдум: світовий досвід і сьогодення України. *Право України*. 2003. № 8. С. 30-32.
- 48.Лемак В. В. Загальна теорія держави і права. Ужгород: ПП «Медіум», 2003. 251с.
- 49.Лук'янов Д.В. Теорія держави і права: посібник для підготовки до державних іспитів / за загальною редакцією О.В. Петришина. Харків: Право, 2012. 189 с.
- 50.Лук'янов Д.В. Теорія держави і права: посібник для підготовки до державних іспитів / за загальною редакцією О.В. Петришина. 2-е вид. допов. і змінене. Харків: Право, 2014. 202 с.
- 51.Луць Л. Сучасні правові системи світу: навч. посібник. Львів: ЛНУ ім. Ів.Франка, 2003. 247 с.

52. Луць Л.А. Загальна теорія держави та права: Навч.-метод. посіб. Київ: Атіка, 2018. 412 с.
53. Матвієнко А.С. Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна: монографія. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2015. 374 с.
54. Машков А. Проблеми теорії держави і права: співвідношення та межі. Київ: К.І.С., 2011. 344 с.
55. Машков А.Д. Теорія держави і права: підручник. К.: Дакор, 2016. 492 с.
56. Найчук А.В. Політична теорія держави: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський, 2018. 199 с.
57. Настасяк І. Соціологія права. Львів: ПАІС, 2008. 196 с.
58. Оніщенко Н. Правова система: проблеми теорії: монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
59. Пархоменко Н.М. Джерела права: проблеми теорії та методології. Київ: Юридична думка, 2008. 335 с.
60. Пендюра М. М. Теорія держави і права: навч. посіб. Вид. 3-е, допов. і переробл. К.: О.С. Ліпкан, 2013. 302 с.
61. Петришин О.В. Теорія держави і права: Посібник для підготовки до державних іспитів. 5-те вид. доп. і змін. Харків: Право, 2016. 204 с.
62. Письменицький А.А. Теорія держави і права: навч. посібник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. 242 с.
63. Плавич В.П. Формування і розвиток правотворчості в умовах трансформації суспільства. К.: Фенікс, 2018. 348 с.
64. Політико-правова система України : курс лекцій : навчальний посібник / за загальною редакцією В.М. Кириченка. Запоріжжя: Запорізький національний технічний університет, 2016. 203 с.
65. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2015. 384 с.
66. Порівняльне правознавство : сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць / редакційна колегія: С.В. Ківалов, Ю.С. Шемшученко (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Національний університет «Одеська юридична академія», Національна академія правових наук України [та ін.]. Одеса: Фенікс, 2013. 340 с.
67. Правова доктрина України: у п'яти томах / редакційна колегія видання: В.Я. Тацій та ін.; Національна академія правових наук України. Харків: Право, 2013.
68. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за редакцією В.Я. Тація, А.П. Гетьмана, О.Г. Данильяна; Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2-е вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2013. 453 с.
69. Правові системи сучасності: навчальний посібник / за редакцією Ю.С. Шемшученка. К.: Юридична думка, 2012. 490 с.

70. Проблеми правової відповідальності: монографія / за редакцією В.Я. Тація, А.П. Гетьмана, В.І. Борисової; Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2014. 345 с.
71. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навч. посібник. К.: Атіка, 2004. 464 с.
72. Рабінович П.М. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: монографія. Львів: Сполом, 2016. 196 с.
73. Рудик П.А. Теорія держави: основні теорії, концепції, підходи до вивчення: Навчальний посібник. К.: Алерта, 2015. 288 с.
74. Сидоренко М. Й. Теорія держави і права (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 2-ге, переробл. і допов. К.: Ун-т «Україна», 2013. 197 с.
75. Селецький С.І. Теорія держави і права: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 246 с.
76. Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник у визначеннях та схемах. К.: КНТ, 2009. 184 с.
77. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. 4-те вид. перероб. та доп. К.: Алерта; К.: Правова єдність, 2013. 524 с.
78. Скакун О.Ф. Теорія права і держави: Підручник. К.: Алерта, 2017. 528 с.
79. Співак В.М. Політико-правовий та соціокультурний виміри глобалізації: монографія. К.: Логос, 2011. 415 с.
80. Теорія держави і права: для підготовки до державного іспиту: навчальний посібник / Л.П. Самофалов та ін. Ірпінь: НУДПСУ, 2007. 196 с.
81. Теорія держави і права: практикум / за заг. ред. д-ра політ. наук, проф. Ф. П. Шульженка. К.: КНЕУ, 2013. 308 с.
82. Теорія держави і права: навч. посіб. / С.К. Бостан та ін. К.: Академія, 2013. 346 с.
83. Теорія держави і права: навч. посіб. / В. О. Качур; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ: КОМПРИНТ, 2014. 327 с.
84. Теорія держави і права: курс лекцій / Ю. О. Тополь. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2014. 403 с.
85. Теорія держави і права: підручник / за ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2015. 368 с.
86. Теорія держави і права: підручник: практикум: тести / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», Одес. держ. ун-т внутр. справ. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 583 с.
87. Теорія держави і права: посіб. для підгот. до держ. іспитів / за заг. ред. О. В. Петришина. 4-те вид., допов. і змін. Харків: Право, 2015. 201 с.
88. Теорія держави і права: курс лекцій: навч. посіб. / Віхров О. П., Віхрова І. О.; Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів: Десна Поліграф, 2015. 303с.
89. Теорія держави і права: Посібник для підготовки до державних іспитів. / за заг. ред. О.В. Петришина. 5-те вид., допов. і змінене. Харків: Право, 2016. 198 с.
90. Теорія держави і права: підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2018. 415 с.

91. Теорія держави та права: навчальні матеріали для підготовки до державного іспиту: методичні рекомендації / І.С. Загоруй, Л.М. Загоруй; Міністерство внутрішніх справ України, Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. Сєвєродонецьк: ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 451 с.
92. Тетарчук В.І. Теорія держави і права: Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К., 2019. 184 с.
93. Токарчик Р. А. Біоюриспруденція. Підстави права для ХХІ сторіччя: навч. посіб. / пер. з пол.: О. С. Переломової, В. М. Вандишева. Київ: Кондор, 2016. 188 с.
94. Трофанчук Г.І. Історія держави та права України. К.: Юрінком Інтер, 2019. 568с.
95. Цвік М. Основні напрямки наукових досліджень в галузі теорії та історії держави і права. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2-3. С. 25-27.
96. Шевченко А.Є. Теорія держави і права: навчальний посібник / за загальною редакцією А.Є. Шевченка. Ірпінь, 2017. 256 с.
97. Шмоткін О.В. Теорія держави і права: підручник. К.: Національна академія Служби безпеки України, 2016. 431 с.
98. Шульженко Ф.П. Соціально-правова держава в Україні: проблеми становлення та модернізації: монографія. К.: КНЕУ, 2007. 390 с.

Голова фахової атестаційної комісії

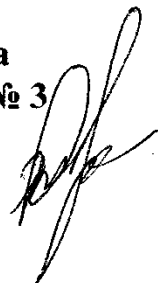
з комплексного екзамену

завідувач кафедри адміністративного права

та адміністративного процесу факультету № 3

ІПФПП ЛЬВДУВС

кандидат юридичних наук, доцент

Юрій ХАТНЮК